

1-52 L

Hírlapkönyvtári
Kövedéknapló
1916. 123. SZ.

14111

55

Harmincötödik évfolyam.

1. szám. Debrecen, 1915 január 2.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,
ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél iven.
Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.
Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,
ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
tések és hirdetési díjak küldendők. ::

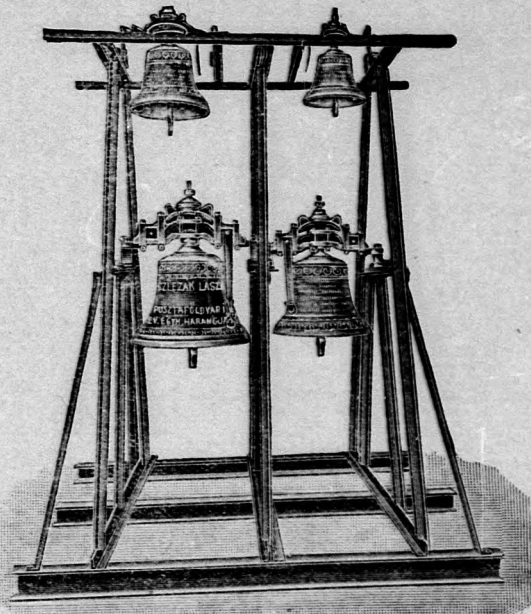
SZLEZÁK LÁSZLÓ

Bur villamos vasut-
órház megállóhely. Budapest, VI., Frangepán-u.
1900. évi párisi világ-
kiállításon kitüntetve. 77. szám. (Saját házában)

Ajánlja legjobban berendezett harangöntődjét a nemes
egyházak részére. Harangokat bármily nagyságban
ujjonnan önt, régi, repedt, vagy nem összhangzó haran-
gokat a legmagasabb árban átveszi és átönti a leg-
szébb zengzetben, a legfinomato harangérből, tiszta
csengő hanggal. Minden harang hangja előre hatá-
roztatik meg. — Különösen ajánlja a legjobbnak
bizonyult és a legkönnyebben kezelhető harangfelse-
reléseit, amelyek a torony falait nem rázzák, akár
kovácsolt-, akár öntöttvas szerkezettel. A legújabban
a ceglédi, böleskei, zilahi, ráckevei, erzsébetfalvai,
nyírmártonfalvai, makádi, veresegyházai, zólyomi,
székelyudvarhelyi, kevecshidai, kiscsányosrói, ka-
tádfai, rimakokovai stb. református egyház nagy-
harangjait öntötte és vasállványokra helyezte, jelenleg
önti a szentesi református egyház nagyharangjait.

Költségvetéssel díjmentesen szolgál és kívánatra a
hely zínére saját költségen utazik.
Számos egyház. elismerés! Telefonszám: 174—16.

harang-ércöntőde, harangfelszerelés
és haranglábgyár

Ezen harangok 1913-ban a pusztaföldvári evang.
egyház részére készültek, méltóságos Balla Mi-
hály miniszteri tanácsos úr rendelésére.

Toronyórákat

gyárt minden nagyságban,
elsőrendű modern kivitel-
ben, sok évi jótállással a

**Villamosóra- és
toronyóragyár**

Budapest, Szív-utca 32.

Budapest székesfőváros szerződéses torony-
órási. Több aranyéremmel kitüntetett. Költ-
ségvetés díjtalan. Előnyös fizetési feltételek.

Kunz József és Tsa

cs. és kir. udvari száll. kir. kiváltságos nagykereskedők
Budapest, V., Deák Ferenc-u. és Bécsi-u. sarok.

Vászon, asztalnemű, női és
uri divat-cikkek, menyasz-
szonyi kelengye, uri és női
fehérneműek, gyermekruha,
szőnyeg, függöny, magyar házi-
ipari cikkek nagy áruháza.

55. 1916 IV.

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

HARMINCÖTÖDIK ÉVFOLYAM

FELELŐS SZERKESZTŐ AZ 1–50. SZAMOKNÁL: Dr. FERENCZY GYULA,

⋮ AZ 51. ÉS 52-İK SZÁMNÁL ⋮

FŐSZERKESZTŐ: Dr. KUN BÉLA,
FELELŐS SZERKESZTŐ ERDŐS KÁROLY.

1915.

DEBRECZEN SZ. KIR. VÁROS KÖNYVNYOMDA-VÁLLALATA.
1916–520.

Tartalomjegyzék

a Debreczeni Protestáns Lap XXXV. évfolyamához.

Íránycikkek.

- A főiskolai könyvtár jövője, dr. Mitrovics Gyula 910.
 A Golgothán, dr. Ferenczy Gyula 221.
 A haretéri útról, dr. Baltazár Dezső 468., 483., 511.
 A hittanhallgatókról, dr. Ferenczy Gyula 1071.
 A keresztyénség mint ideál, dr. Varga Zsigmond 957.
 A magyar bibliatársulat megalapításának ügyéhez Dávid Pál 563.
 A magyar egyházi birtokok Amerikában, Kalassay Sándor 1072.
 A magyar földműves nép, dr. Veress István 257.
 A magyar keresztyén társadalom, dr. Veress István 274.
 A magyar tanítószó, dr. Veress István 274.
 A mi hitvallásunk, dr. Ferenczy Gyula 1089.
 A protestáns nagygyűlések és teendők, dr. Varga Zsigmond 593.
 A pünkösztől lélek, dr. Varga Zsigmond 321.
 Aratáskor, dr. Veress István 449.
 A sok ember 417.
 Az első és a mai pünköszt, dr. Ferenczy Gyula 323.
 Dr. Baksay Sándor 401.
 Dr. Baltazár Dezső püspökünk a haretereken 419.
 Békesség—szeretet, Melkó István 1114.
 Beköszöntő, K. B. 1101.
 Beszéd a Kálvineum felavatásán, Kiss Ferenc 991.
 Beszéd a Kollégium megnyitásakor, dr. Kun Béla 579.
 Céltalan támadás, Egy kálvinista 974.
 Gróf Degenfeld József egyházkerületi főgondnok megnyitó beszéde 273.
 Dicsőség a magasságban Istennek, K. B. 1113.
 Egyházunk helyzete, György Endre 355.
 Elismerés, dr. Ferenczy Gyula 289.
 Ellenséges kultúrák, dr. Veress István 53.
 Elnöki megnyitó beszéd az ORLE. kongresszusán, dr. Baltazár Dezső 990.
 Elnöki megnyitó a Csokonai-körben, Géresi Kálmán 1061.
 Elnöki megnyitó beszéd, Görömbei Péter 943.
 Emlékezzünk régiékről, Zoltai Lajos 164.
 Esperesi szózat, Görömbei Péter 305.
 Évforduló 481.
 Formálanságok, Gamma 959.
 Gondolatok a feltámadásról, Varga Jenő 225.
 Gyógyító sebek 213.
 Haladás és erkölcs, Zoltai Imre 484.
 Hivatalnok nyomor, dr. Ferenczy Gyula 1053.
 Horthy Szabolcs, Vándor 33.
 Hősök temetője 50.
 Isten hozott! dr. Ferenczy 973.
 Dr. Jászi Viktor, Vándor 129.
 Kollégiumi tanévzáró beszéd, dr. Kun Béla 387.
 Dr. Kun Béla egyetemi tanár beszéde dr. Jászi Viktor koporsójánál Budapesten 146.
 Külső és belső kultúra, dr. Veress István 513., 530., 545., 561., 909., 911.
 Lelkészképzésünk tudományossága, dr. Varga Zsigmond 465.
 Lelkészképzésünk tudományossága, Budai Gerson 497.
 Márk Endre 49.
 Megnyitó beszéd, György Endre 81.
 Önfeláldozás az antik irodalomban, dr. Hegedüs István 422., 436., 451.
 Res Italica, dr. Ferenczy Gyula 339., 357.
 Protestáns gyűlések, Vándor 1021.
 Tájékoztató, Erdős Károly 1105.
 Gróf Tisza István, Vándor 17.

Titkári jelentés az ORLE. kongresszusán, dr. Ferenczy Gyula 1022.
 Új év — új élet, dr. Ferenczy Gyula 3., 18., 34., 68., 81., 100., 116., 163., 179., 195.
 Üdvözlő beszéd, dr. Baltazár Dezső 188.

Egyház .

- A beregi református egyházmegye közgyűlése, Sütő Aron 245.
 A bihari egyházmegye tavaszi közgyűlése, Bodnár Gábor 236.
 A debreczeni egyházmegye közgyűlésének jegyzőkönyvéből 325.
 A debreczeni református egyházmegye őszi közgyűlése 916.
 A felsőszabolcsi református egyházmegye őszi közgyűlése, Nagy László 995.
 A konvent ülése, Varga Antal 362., 376.
 A kemecsei református egyház örömmünepélye, Rácz Gyula 262.
 Alsószabolcs-hajduvidéki református egyházmegye közgyűlése, Ajtay Jenő 997.
 A máramaros-ugocsi egyházmegye f. évi tavaszi közgyűlése, R. L. 217.
 A máramaros-ugocsi egyházmegye közgyűlése, Peleskey Sándor 994.
 A nagybányai református egyházmegye őszi rendes közgyűlése, O. S. 1013.
 A nagyszalontai egyházmegye közgyűlése, Debreczeni István 230.
 A szatmári egyházmegye közgyűlése, G. Szabó Mihály 979.
 A tiszáninneni református egyházkerület tavaszi közgyűlése Miskolcra, M. Gy. 394.
 A tiszántúli egyházkerületi közgyűlés, Görömbei Péter 1106.
 Egyházfenntartási alap, Futó Zoltán 472.
 Egyházkerületi közgyűlés 1057., 1074., 1094.
 Egyházkerületünk közgyűlése 263., 277., 295., 313., 326.
 Tollrajz a mi traktusunk közgyűléséről, Baráth Imre 930.

Iskola.

- Adatok a debreczeni református kollégium történetéhez, Faragó Bálint 118., 147.
 A debreczeni tudományegyetem második évének megnyitása 928.
 A gyermekek evangéliumi keresztyén neveléséről, dr. Szabó Aladár 1063.
 A Szabad Egyetem háborús előadás sorozata 964.
 A vallás oktatásáról, Szabó Lajos 86., 102.
 Bajok a magyar nyelvi oktatás körül 1107.
 Búcsűnnepély a debreczeni református tanítóképző-intézetben, Referens 213.
 Egy fontos indítvány a papképzés és nevelés ügyében, Nagy Károly 370.
 Egy tanító felhívása Magyarországon összes tanítóhoz 538.
 Felnőttek oktatása, Tarnóczy Lajos 977.
 Gyermekek a rokkant katonákért, k—i 520.
 Iskolai év végén, dr. Veress István 412.
 Iskoláinkról, Referens 7.
 Nehány szó a református polgári leányiskola kérdéséhez, Konez Aurélné 407.
 Dr. Pápay József, —a 1116.
 Református középiskolánk —y—a 1118.
 Tájékoztató a debreczeni m. kir. tudományegyetem református hitudományi karáról és Lelkészképző

intézetéről az 1915-16. tanévre vonatkozólag 524.
Új munkatér, dr. Ferenczy Gyula 307.
Verba valent usu 1107.

Tárca.

Advent, Dombi Béla 1102.
Adventben, Baja Mihály 1087.
Adventi imádság, Kovács Lajos 1086.
A jászkunok főispánja Nádasdy József 258.
A karácsony megünneplésének eredete, E. K. 1115.
A kik elmaradtak, Nagy Ilonka 322.
Aratáskor, Erdélyi Imre 450.
Az én hitem, Szuhay Benedek 131.
Bevonulás, Nagy Károly 546.
Büttösi Györgyné, sz. Deák Zsuzsanna végrendelete, Herpay Gábor 386.
Csata után, Nagy Ilonka 322.
Dicső világ, Nagy Károly 274.
Elesett Warsó, Nagy Károly 530.
Emlékezés Baksay Sándorra, Könyves Tóth Kálmán 418.
Feleljünk meg rája, Keresztyén 1070.
Háborús imádság, Vadon Sándor 290.
Hermann Ottó és Debreczen, Kardos Albert 34.
Husvétii szózat, Keresztyén 213.
Ima, Ladányi Endre 562.
Ima a hazáért, Mátray Lajos 306.
Iskola megnyitás, Baja Mihály 594.
Isten szava, Nagy Károly 910.
Karácsony, Szabolcska Mihály 1114.
Könnyes tavasz, Nagy Ilonka 323.
Krisztus nélkül, Nagy Károly 306.
Nagy Oroszországból, Nagy Ilonka 926.
Ne csak Nagypénteken, Keresztyén 211.
Radvánszky György házassági pöre, R. K. I. 1103.
Soha nem volt annyi seb, mint most, Keresztyén 1070.
Szeretteimhez, Csaholezi Tóth Lajos 354.
Szület 1915-ben, Domján Lajos 942.
Temetési ének, Kántor István 242.
Új évi ének, Kántor István 34.
Üzenet a raboknak, Erdélyi Imre 578.
Válás, Tóth Endre 370.
Világháború, Szabolcska Mihály 498.
Zsoltár a viharban, Dombi Béla 226.

Beszédek és imádságok.

A háború kezdetének évfordulóján, Bokross Elek 499.
A nagy rázkódtatások, Bokor Sándor 66.
Az elcsüggedt Ilyés, Bokor Sándor 424.
Az igazak reménysége, Bokross Elek 1.
Az Ur paizsunk, Kazay Gyula 342.
Az Ur szabadítónk, Kazay Gyula 374.
Beszédvázlat, Budai Gerson 518., 532.
Buzdító beszéd a honvédekhez az Isonzó mellett, Papp Géza 546.
Buzdító beszéd a katonákhoz ütközet előtt, Papp Géza 434.
Egyetemi tanévzáró imádság, D. Erdős József 353.
Egyetemi tanévmegnyitó imádság, Sass Béla 925.
Egyházkerületi közgyűlést megnyitó ima, dr. Baltazár Dezső 257., 1053.
Gyászbeszéd, Bereczky László 503.
Halotti imádság Ferenczy Mária felett, Kiss Ferenc 369.
Halotti imádság dr. Fiók Károly felett, Jánosi Zoltán 337.
Harcéltre induló katonák úrvacsora vételekor úrsztali beszéd, dr. Baltazár Dezső 65.
Husvétii egyházi beszéd, dr. Baltazár Dezső 209.
Igaz bőjt, Bakó Péter 130.
Ima a hajduböszörményi Kálvineum felszentelésékor, dr. Baltazár Dezső 989.
Ima a harctéren, cs. Tóth Lajos 391.
Ima a király születésnapján, dr. Baltazár Dezső 529.
Ima dr. Jászi Viktor felett, dr. Ferenczy Gyula 145.
Imádság a király születésnapján, Tóth József 519.
Imádság a tanév elején, dr. Veress István 577.

Imádság 1915 március 15-re, Garbóci 161.
Imádság március 15-re, Papp Géza 170.
Imádság, mikor a harangozás be van tiltva, Ladányi Endre 196.
Imádság tanév végén, S. Szabó József 385.
Imádság U. Szabó Gyula felett, S. Szabó József 1069.
Isten titkainak sáfárai, Marjay Károly 1085.
Ittai, Bokor Sándor 177.
Járatlan útakon, Bokor Sándor 82.
Meggyógyulunk, Nádházy Bertalan 402.
Örvendezetek az Urban, Tóth Lajos 113.
Őszi imádság, Papp Géza 1021.
Reformáció emlékünnepe, dr. Baltazár Dezső 1005.
Sírbeszéd és imádság, Nagy Márton 595.
Szeretsz-e engemet? Bokor Sándor 193.
Temetői imádság Szentjóbó Andor felett, Szombati-Szabó István 20.
Tudjuk, hogy azoknak, akik Istent szeretik, minden javukra van, Vincze Elek 260.
Vigasztalás a nyomorúságban, Uray Sándor 97.
Zászlószentelési beszéd és ima, Gachal János 37.

Közéleti cikkek.

A drágaság, nb. 1107.
A garbóci zugba, Bükkalji 104., 363.
A garbóci zugból, Garbóci 5., 71., 136., 184., 246.
A gáti papnak a rubrikáról, Baráth Imre 551.
A gávai papnak a rubrikáról, Sütő Aron 581.
A háború és a mi hitünk, Szabó Lajos 1079.
A háború rokkantjai, Márk Ferenc 1041.
A Kálvineum épületének hivatalos átvétele, R. S. 292.
A kápláni kongruáról, Révész Kálmán 216.
A katonai szolgálat értéke a papjelöltekre nézve, P-f. 40., 55.
A kitüntetések értéke, Tarnóczy Lajos 999.
A kollégiumi gazdasági tanács határozata 932.
A kollégiumi gazdasági tanács jelentése a kollégiumi pénztár 1916. évi költségvetése tárgyában 1014.
A konvent és az ORLE, 1047.
A konventi előadók — Nagybecskereken, Alfa 980.
A konventi előadók elleni háború, Szalay József 948.
A konventi vita 1033. — vége 1049.
A Lelkészegyesület kilencedik kongresszusa 1007.
Amalgam a tükörcserepekhez, Bükkalji 344.
A nagyzeréndi harangok, Molnár Sándor 395.
A nyugdíjintézet érdekeinek megóvása, Senior 962.
Angliai pestis, Dr. Ferenczy Gyula 1077.
A per-tu, Alfa 914.
A református lelkészek segítése a családi pótlékkal, Király Antal 438.
A rubrikáról és egyebekről, B. 506.
A sajtó, Szopkó István 166.
A szent harangokról, Szabó Lajos 309.
A tőkekamat segélykérvények osztályba sorozásáról, Tariska Sándor 228.
A városi levéltár megnyitása, Herpay Gábor 426.
Az amerikai csatlakozási akció anyagi és erkölcsi eredménye, Laky Zsigmond 533.
Az a sokszor megbeszélte özvegyi drágasági pótlék, Alfa 507.
Az egyházi adók kivetésének ideje, Dávid Pál 950.
Az ekklezsia kalamárisa mellett, Baráth 149.
Azok a csendes falusi parókiák, Baráth Imre 470.
Az ORTE felirata a konventhez, Simon Károly 291.
Dr. Benedek Zsolt konventi titkár levele 441. — újabb levele 486.
Berekböszörmény és az Egyházi Törvény II. t.-c. 20. paragrafusa, Tarnóczy Lajos 507.
Budapesti levelek, Jánosréti 197.
Cím- és rangkorság, Tarnóczy Lajos 915.
Családi pótlék, Vó 243.
Egyházfenntartási alapok létesítése, Vas Mihály 1042.
Egyházkerületünk s a konvent idei 35. sz. határozata 536.
Egyházunk vezetőihez, Egy aggódó református 340. — Nemo 389.
Egy kényes kérdéstről, Baráth Imre 1092.
Egy kis megbeszélés, Alfa 1000.

- Egy örvendetes nap a végeken 361.
Emlékezés Balogh Ferencről s egyebekről, Krupec István 1027.
Felelet az amerikai kérdésekre 311., 341., 359.
Galiczián keresztül, Csatóry Gyula 1055.
Időszerű kérdés, Homola István 24.
Impresszióim egy fegyelmi körül, Barcsa Mihály 232.
Jelentés, Sebestyén Jenő 180.
Jóakarát az emberekhez, nb. 1119.
Kálvinista Breviarium, Bükkalji 425
Kényes s nehéz természetű ügy, Nagy Lajos 469.
Kérelem 276.
Keresztén tanítás, Vásárhelyi Zsigmond 1037.
Két gyűlés Debreczenben 992.
Két indítvány, Miszti Mihály 475
Kiáltó szó 324.
Kongrua, Korpótlék, Adósegély, Indignans 567., Rózsa S. 568.
Kongruás lelkészek drágasági segélye, Benedek Pál 1079.
Konventi előadói állás, Tarnóczy Lajos 947., 961., 996.
Konventi lelkészi előadó, Alfa 583.
Köteles helyreigazítás, Dr. Kováts István 1029.
Kötelességeink, Szabó Lajos 181.
Levél, dr. Baksa Lajos 183.
Levelek, Gónczy Sándor, B—r., Rózsa Sándor 934.
Levél a szerkesztőhöz, dr. Baksa Lajos 405., 457.
Levél a szerkesztőhöz, Bartha László 521.
Mi van és mi lesz? N—i 917.
Nagytiszteletű Ur, Tiszteletes Ur, Kollega Ur, Alfa 566., Dombi Lajos 598.
Napról-napra 22., 88., 121., 135., 151., 166., 283., 294., 344., 392., 455.
Néhány szó a Vállaji indítványhoz, Tóth Sándor 454.
Nyílt levél és válasz, Dombi Lajos 1045
Nyílt levél tiszteletes Alfa kollegámhoz, Dombi Lajos 950.
Nyílt levél „Vállaji” barátomhoz, Dombi Lajos 453.
Nyugdíjintézetünk és a háború, Vö 133.
Panaszos levél 151.
Pocrustes-ágyon, Tarnóczy Lajos 584.
Quem dii, Sutó Áron 502.
Rovás 373., 408., 489., 586.
Tükörcserepek, Papp László 233., 281.
Urvaosra osztás napján mondandó predikációról, Vállaji 390.
Üzenet Amerikába Baja Mihály, — Kuthy Zoltán 433.
Vád emelés, Tarnóczy Lajos 553.
Válasz a Debreczeni Protestáns Lap „Egy kálvinistájá”-nak, dr. Kováts István 1009., erre válasz 1011.
Válasz, Böszörményi Lajos 520.
Válasz Dávid Pál lelkésznek, Osváth Pál 1026.
Válasz nagytiszteletű Rózsa Sándor úrnak, Indignans 600.
Válaszról egy régi kérdésre (R) 57.
Vallásos iratokra van szükség, Sebestyén Jenő 38.

Szemle. Tudomány.

- A biblia, dr. Varga Zsigmond 249.
A megigazulás módja, E. J. 1120.
A mi programmunk, dr. Varga Zsigmond 234.
A nevezetesebb bibliafordítások ismertetése, dr. Varga Zsigmond 522.
A nevezetesebb bibliai felfogások jellemző ismertetése, dr. Varga Zs. 601.
Az újabb bibliai kutatások jellemzése, dr. V. Zs. 283., 314., 378., 410.

Külföld.

- 411., 444., 508., 587., 935., 982., 1030., 1108., 1121.

Halottaink.

- Bary József 489.
Bócai István 1109.
Ecsedy Károly, Omega 1123.
Erdei Károly, Papp László 199.

- Ferenczy Mária 380.
Dr. Fiók Károly 347., — fölötté Pap Károly lúcsúztatója 359.
Imre János, Szombathy Imre 585.
Karácson Béla 1109.
Kiss István 970.
Kovács István 1050.
Leel-Össy István 510.
Simon Ferenc 1110.
Somogyi Lajos 1018.
Szathmáry Lajos, Dobrossy Zoltán 427.
Szathmári Sándor 953.
Szombathy Kálmán, dr. Mitrovics Gyula 120.
Szücs Gábor, Orosz Kálmán 231., Orosz Tamás 328.
Tóth Miklós 1124.
Varga Csongor, Alpha 598.
Vincze Sándor, Peleskey Sándor 933., — lélektani kijegyzések életéből, Amicus 965.

Irodalom.

- A Koszorú 211—220. füzetek 1110.
A legújabb háborús irodalom 299.
Az erdélyi református theol. fakultás értesítője, Varga Zs. 443.
Az Út 587.
Balogh Ferenc, A debreczeni református kollégium története 573., 1081.
Balogh F. — S. Szabó J., A magyarországi protestáns egyházak története 538.
Dr. Gergely György: A máramarosszigeti református jogakadémia múltja 603.
Háborús irodalom, V. D. 8.
Hetteszheimer Ernő: Arany uralomra jutása az irodalomban, dr. Medveczky Károly 153
Husz—Erdős: Bizonyágtétel, vd 491.
Jánosi Z.: háborús egyházi beszédei, Sz. 969.
Jánosi Z.: papi dolgozatai IX. kötet 346.
Két német nyelvű munka magyar írótól, Sz. 984.
Kiss József: Egyházi beszédek, G. Szabó Mihály 72.
Koren Pál: Jézus beszédei, dr. Márk Ferenc 490.
dr. Kovács G.: A közgazdaságtan elemei 1124.
Ladányi Endre: Babérlombok a névtelen hősöknek, dr. V. I. 918.
D. Lencz G.: Beszédek és imák II. kötet 187., 200., 218., 237., 251., 266.
Merkel—Varga: A buddhizmus és az újtestamentum 459.
Szentkirályi Károly: Imádságok háborús időben, T. I., 251., II. 316., III. 458., IV. 539.
Szolnoky Gerzson: Háborús idők imádságos könyve 458.
Tábori énekeskönyv 670.
Tihanyi Kiss Sándor: Költeményei 573.
F. Varga Lajos: Imádságok templomi használatra háborús időben 603.
Vargha Gyula: Költeményei, S. Szabó József 1048.
Vass Jenő: Légy hív mindhalálig, Orosz Tamás 413.
Vizsgai jutalomkönyv 329.

Különfélék.

- A Bethesda 985. A depr. egyetem megnyitó ünnepélye 921. A depr. egyház és a legáció 1125.
Adósegély 479. Ágyút öntenek a harangokból, Benedek Elek 1031. A Kálvineum felszentelése 1002.
A király köszönete Debreczennek 155. A kollégium megnyitási ünnepélye 589. A középszabolcsi e. m. tavaszi közgyűlése 286. Alapító levél, Sass Béla 1096. A magyar tanárok a háborúban 1068. A mszigeti jogakadémián a beiratkozások 607. Amerikai magyarok 333. Amerikai panasz, Harsányi Sándor 1067. A papnék egyháztársadalmi munkásságáról 557. A szatmári em. közgyűlése 253. A tiszántúli egyházker. hódolata a királyhoz 1065. A verseczi református egyházközség 954., 986. Az anglus pestis 1019. Az ég, Jancsó Sándor 317. Az első főgimnázium 1068. Az énekkar adománya 190. Az iskolai év megkezdése 604., — Sárospatakon 605. Az olvasókhöz, dr. Ferenczy Gy. 1017. Az olvasókhöz, szerkesztői búcsúszó dr. Ferenczy Gyula 1096. dr. Baltazár Dezső püspök 60., 105., 108., 123., 142., 238., 380., 413., 414., 574. Barabás

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,

ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél íven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
rés- és hirdetésdíjak küldendők. ::

Az igazak reménysége.

— Újévi egyházi beszéd. —

A. i. Péld. 20—28.; Az igazaknak reménységek örömeire vagy; az istentelenekek pedig várakozásuk elvész.

A sebes szárnyakon repülő idő egyik legfontosabb forduló pontjához értünk ez újesztendő eléréseivel. Más időkben, rendes viszonyok között mennyi vágy, mily különböző remény tölti el ilyenkor az emberek lelkét. Szegény, gazdag, magasrangú, alacsonyorsú, s az élet ezerféle változata között előretörő ember mind a saját helyzetének, körülményeinek megfelelő óhajokkal lépi át az ó- és újesztendő elválasztó határmezsgyéjét; csillogó szárnyakon szárnyal a képzelet s mindig jobbra törve, édes reményekkel tekint a bizonytalan jövőbe.

És most?! Ha benézhetnénk millió és millió ember lelkébe, úgy találnánk, hogy közös érzés, közös vágy, egyugyanazon remény tölti el valamennyit; az ellenségén kivívandó győzelemnek s az ennek nyomán támadó zavartalan békeségnek édes reménye. Ez a mi vágyunk, ezt óhajtjuk mi, de ezt óhajtják, remélik ellenfeleink is.

Óh, de mily nagy különbség van a két remény között. Mi sziklaszilárd alapra építjük várakozásunkat, ők homokra építenek. Mi igazságos ügyünk érzetében győzhetetleneknek érezzük magunkat, ők bűnös vállalkozásuk nyomán feltámadt lelkiismereti háborgásukat akarják elfojtani s csüggedő hitüket élesíteni a győzelmi remények kérkedő hangoztatásával. „Elvész az ő várakozásuk“, mint a példabeszédek könyvének írója mondja, „a mi reménységünk pedig örömünkre lép“, ez a mi legédesebb hitünk, legszentebb érzésünk, mellyel átlépjük ez újév küszöbét.

* * *

Vígasztaló tanúsága az emberiség történelmének, hogy az igaz ügy legfeljebb ideig-óráig szenvedhet elnyomást, rövidséget, de előbb vagy utóbb diadalra kell jutnia. Támadjon fel bár ellene a világnak legnagyobb hatalma, próbálja bár eltiporni a zsarnoki gonoszság s önkény; kitor az még a föld mélyéből is, s felhat az egekig s világokra szórja ragyogását.

Az a földbe hintett mag, bár követ hengeríts fölébe, midőn keltének órája eljön, utat tör magának s zöldellésre, fejlődésre jut.

Volt-e igazabb ügy, mint amelyet az képviselt, kinek születése emlékére csak nemrég szenteltünk ünnepet? Az örök-igazság igéit hozta e földre édes Idvezítőnk s hirdette széles e világon, hogy ember-testvéreinek békességet, boldogságot szerezzen. S ime az istentelenség nem tűrhette a fényt, mely nyomában támadt, felkelt ellene az akkori világnak — mondhatni — minden földi hatalma; s az eszme, melyet el akartak tiporni, mégis diadalmaskodott, s ma sok millió emberi lélek talál nyugodalmat, üdvösséget azokban az üldözött krisztusi tanokban.

S a későbbi századok idején az ő lánglelkű követői ellen, kik egy jobb jövőbe vetett bizó reménységgel harcolták az élet harcát, nem támadtak-e durva, önző indulatból százan és ezren, s nem üldözték-e halálra őket, hogy elfojtsák az igazságnak fel-feltörő hangját? S elvakultságukban nem hitték-e, hogy midőn még hamvaiknak sem hagynak nyugtot s azt porrá égetve szétszórják s folyóvizekbe hanyják: az általuk hirdetett igazságot is megsemmisíthetik? S vajjon elérték-e önző céljukat? Istentelen, barbár eljárásaikkal nem önön fejükre gyűjtötték-e az igaz Isten büntető villámain?

A sötétség szelleme a világosság s igazság fiait soha nem tűrhette, ahol csak szerét ejthette, ellene támadt, de végeredményben rajta diadalmaskodni soha nem tudott.

Vajjon nem jut-e eszükbe ez a tanútság a világ ama hatalmainak, kik igaztalanul reánk törtek, s ellenünk küzdenek?! Vajjon nem gondolják-e meg, hogy midőn bűnös vállalkozásuk diadalra jutását remélik, seregök teljes megfeszítésével igyekeznek győzelemre juttatni az ügyet, melynek szolgálatába szegődtek: az igazság győzhetetlen áramlatának szegültek ellene, s mint ilyeneknek csak bukás lehet osztályrészük?! Nem látják-e fejük felett tornyosulni a vészterhes felleget, s nem veszik-e észre a bünt büntető Isten igaz ítéletének ostorát a vesztes csatáknak ama hosszú sorában, melyeknek méltó betetőzése volt egyidőre a közelmúltban részünkről s hőselkü szövetségeseink részéről kivívott fényes győzelem?! Az igazság büntető szelleme feltámadt már ellenük; reánk mosolygott az Úr s az év megújulásával új remények csiráját fakasztotta a mi lelkünkben.

Óh bizony napnál világosabban áll előttünk már is, hogy az ő váralmuk hiábavaló, mert „*elvéteik tőlük, amiben reménységük volt*“ (Jób 18, 14), a mi reménységünk beteljesedése pedig édes örömmel tölti majd el a mi lelkünket.

* * *

K. T.! Ezzel a törhetlen hittel induljatok el ebben az elkövetkezett újesztendőben, s nemzetünk szent ügyének diadalra jutása, mint legfőbb cél lebegjen lelketek előtt. Ezért imádkozzatok Istenhez, ennek megvalósításáért harcoljon lelketeknek minden paránya, legyetek bár ott a messze harcmezőkön, vagy idehaza csendes házaitek falai között.

De emellett óva figyelmeztetek benneteket, mindentváró ne legyen reményetek. Ne gondoljátok, hogy minden vágyatok teljesülni fog, dolgaitok minden téren, minden tekintetben úgy alakulnak majd, amint óhajtjátok.

Lesznek — hiszen annyi közül hogyne akadna —, kik eltávoztak szerető körötökből, hogy a becsület mezején értetek is harcoljanak; eltávoztak, de többé vissza nem jöhetnek. A diadal kivívásában hősként küzdöttek, de annak gyümölcsét már nem élvezhetik; mint hulló csillagok letűnnek ők a ti éltetek egéről, de nemzetünk egének boltozatán örökké fog tartani ragyogásuk.

Azt se gondoljátok, hogy azok, kiket megőríz a gondviselés számotokra, s visszavezérel hozzátok, mindnyájan sértetlenül épen folytathatják a munkát, melyet egy ellenálhatatlan szó hívására félbe kellett szakítaniok.

Legyetek elkészülve arra is, hogy az a nagy harc, melynek közepébe állított bennünket, a min-

deneket intéző Isten, egyhamar véget nem érhet s talán a végkifejlés előtt, kedvetlen változatai is jönnek mireánk.

Isten előtti megalázkodással s engedelmes szívvel tűrjétek hát, ami kedvetek elleni eseményeket hoz reátok a titokzatos jövődő.

Ti hitvesek! kik éltetek párját bocsátottatok el a nagyútra, tántoríthatatlan hűséggel s a béketürésnek szelíd lelkével várjátok vissza érte-tek is küzdő, hű élettársatokat.

Kicsiny gyermekek! kik édes apátokat oly rég' nem láttátok, bizjátok a jó Istenre sorsotokat s reméljétek, ez újesztendő békeségesen, boldogan fogja visszahozni körötökbe a ti védőtöket, a ti gyámolotokat.

Ti hajlott korú szülék! „*ne bánkódjatok, mint akiknek reménységök nincsen*“ (Thess. 4., 13.), hanem reméljétek az igazak reményével s Istenben való bizalommal várjátok vissza alkonyodó éltetek vigaszát, reményét, eltávozott jó fiatokat.

S ti, kiknek reményvirágát már leszaggatta az elmúlt évnek véres zivatarra, kik a veszteség bús érzésével lépítetek át az újév küszöbét, vigasztalódjatok s biztatok, talál az Úr gyógyírt fájó sebetekre s a bánat éjszakája után felvirrad még a ti hajnalotok is.

Nagyok és kicsinyek, ifjak s öregek, Istennek népe, testvéreim az Úr Jézus Krisztusban reméljétek, ismét mondom reméljétek! Reméljétek a bizonyos diadalmat abban a nagy harcban, mely osztályrészünk lett.

„A csaták istene biztatóan néz le reánk,
Szent jognak ellene futni készül“ . . .

Sőt már fut is győztes fegyvereink elől. Mért aggódnánk tehát?!

„Szent ügyet
Meg nem dönti semmi sem.
Bárha jönne félvilág
Eltiporni a magyart,
Él az Úr s kegyelme ad,
Nekünk erőt s diadalt.“

Nem halljátok, szívetek nem rezdül meg a hitnek hallatára:

„Győzelmi riadót harsog a harsona . . .
Seregünk szíve ég bizonyos diadaltól.“

S nem érzitek, hogy

„Minket égi lángra, honszerelmi tűz hevit,
S e láng ott lesz velünk“ . . .

S tűzből rémülve fut el ellenségeink vert serege!

K. T.! Bár elmondhatjuk, hogy az elmúlt évben a legborzalmasabb vésznek a tengere zúdult

mi reánk, ugy-e meg nem emésztettünk, mert velünk volt az Isten.

Megfogyatkozva bár, de hitünkben, bizalmunkban meg nem törve tekinthetünk az eljövendők elé. Egy szebb, boldogabb jövő biztos zálogával kezünkben, — mely az Úr végtelen kegyelmének ajándéka — kérjük hát őt, a minden hatalomnak nagy Istenét, hogy ne engedje homályba borulni reményeink fényes csillagát, mely oly biztatólag mosolyog felénk s adja meg nekünk az igazaknak boldog reményét, mely örömeinkre legyen s kegyelmével ne távozzék el tőlünk soha örökké. Ámen.

Bokross Elek,
ref. lelkész.

Új év — új élet.

Ne köszönjete most a szokásos újévi köszöntéssel, ne írjatok most konvencionális b. ú. é. k. betűket üdvözlő kártyáitokra. Ez az év nem a boldogságnak s az Úr jókedvének esztendeje, hanem haragjának és látogatásának ideje. Halljátok, mit mondanak prófétáitok közül a legjobbak? Az egyik kétségbeesetten felzokog: „elveszett a karácsony, meghalt a béke, örökre meghalt“. A keresztyénség diadalmanak hajnalán így jajongtak a régi világ vatesei s így siratták a nagy Pánt: „A keresztyénség, a kultúra, a műveltség visszavonhatatlanul csődbe kerültek“, hirdeti a másik. „Nem, megmarad áldása az *egyén* szívében, a karácsony békességével és boldogító hatalmával együtt“, így vigasztal a harmadik s így lelkesít a kitartásra, a végső küzdelemre. Mert a szent romok felett keseregve, a világháború borzalmaitól borzadozva ezek mind a hárman egyformán a küzdő hősök, az itt maradó nép, a veszélyben forgó hon védelmére kívánnak sietni. Úgy vannak, mint a Megváltó tanítványai a kereszthalállal. Nem értik, miért is kell bekövetkeznie annak, de nem hagyják el az Urat. Összetört, megrendült szívökben a hit az egyház s a keresztyénség átalakító ereje, az emberiség sorsára való befolyása iránt. Siratják az eszményt, de minden habozás nélkül a haza ügye mellé állanak. Mennyivel magasabb álláspont ez, mint azoké a kiváltságosoké, akik dicsekesznek az ő biztos keresztyénségökkel, szembe állítják ezzel az istentelen háborút, látják a közveszedelmet, a pusztulást, amit az okoz, de nem sietnek a szerencsétlen nép védelmére, legfeljebb mint Pilátus mossák a kezöket annak ártatlan véréből. De haladjunk el e szomorú kép mellett, szerencsére oly kevesen vannak ilyen eltevelyedettek, hogy olybá vehetjük őket, mintha nem is volnának és próbáljunk elmélkedni, lelket venni, a rettenetes jelen borzalmait s a bizonytalan jövő kilátásai felett.

***

Valami meddő, valami lagymatag megszokásszerűség tapad az év első napjához és jellemzi az újévi elmélkedéseket. Elmélkedünk, szemlélődünk a múlt eseményein; reménykedünk, fogadkozunk a jövőre, de mindezt csak a nap miatt s azután megyünk tovább az eddig kitaposott ösvényeken és nem sokat törö-

dünk sem azokkal, amik hátunk mögött maradtak, sem azokkal, amik előttünk állanak.

A mostani határpont azonban sokkal döbbenetesebb, sem hogy ilyen közömbösen haladhatnánk el mellette. Ez a nap nem a kegyelemnek és a boldogságnak, hanem a haragnak és ítéletnek napja. A világháború orkánya a pusztulás viharát zúdította reánk. Haragos mennyköveivel reánk szakadt az ég, lábunk alatt megnyílt a föld; élethajónk vészes örvénybe került; életünk, vagyónk, állami létünk, műveltségünk, keresztyénségünk mind ott úsznak az ellenséges habokon; önkéntelen kitör ajkunkon a vészkiáltás, uram tarts meg, mert elveszünk!

Ha valaha, most érezzük át a helyzet veszedelmét; ha valaha, most vágyunk a biztató szót hallani: mit féltek óh kicsinyhitűek? Bízatok, én meggyőztem a világot.

Bátorodjék meg hát a mi szívünk és ne féljen. Az a nép, mely az urat szívébe vette, az a hajó, melyben a Jézus ott vagy, az, akinek szívében erős a hit, nem veszhet el soha.

Forogtunk már mi sokszor ilyen veszedelmek között. A pogányság utolsó napjaiban, a keresztyénség felvétele előtt. Már-már elfogyott népünk a harci kalandokon, már-már összeesküdtek ellenünk a többi nemzetek, mint egykor Ninive ellen, melyhez prófétáját küldte el az Úr. Ninive nem hallgatott az Isten emberére s egy rövid éj alatt összeomlottak büszke falai. De a mi őseink hallgattak a keresztyén vallás buzgó hirdetőire és ha lázadozva is, mégis szívökbe vették a Jézus szelid vallását, hajójukba fogadták a Krisztust és megmaradtak és még sokkalta nagyobbak és hatalmasabbak lettek.

Szent László, Nagy Lajos a magyarság első daliái, a keresztyénség első hősei valának.

Azután ismét elhomályosodott szívünkben a Krisztus képe. A világgal elromlottunk mi is. Kegyetlenné, kapzsivá, önzővé lettek a nagyok, elhagyottá, gonosszá a nép. A romlásban az egyház emberei jártak elől s ime ekkor tört reánk a török s hogy megmenekedtünk, hogy nyelvünk, népünk megmaradhatott, az új hit művelte, mellyel Krisztust nemcsak mi protestánsok vettük ismét szívünkbe, hanem még azok is, akik bennünket halálra kerestek, de akik az új hit miatt magok is vallásosabbakká és magyarabbakká lettek s a régi egyházat itt is újra erőssé és hatalmassá tették.

Az Úr Krisztussal most is megmaradhatunk. Ne féljünk hát mellé csatlakozni. Vegyünk példát az első keresztyénekről, tartsunk szorosán össze, szeressük jobban egymást s mindenek felett a közt, a hont és legyünk készek meghalni érte.

Mert nem elég csak saját szívünk békességét biztosítani. A vallásnak kétségtelen, hogy ezt is kell művelnie s az egyház, melynek csak tömeg vallása van, az osztályharcokban, a különböző érdek ellentétesek közt előbb-utóbb maga is darabokra hull. A templom nélküli város nekünk is eszményünk. Hisszük és valljuk, hogy Krisztusnak az egyénekben mindig újra kell születnie, de hisszük és valljuk, hogy a Krisztus egyházának a közlél, az emberiséggel szemben is állandó kötelezettségei vannak s a végül mégis az, hogy a keresztyénség az egész emberiség életét újjá alakítsa, magasabb, tökéletességre emelje és szent, boldogabb egységbe foglalja össze. S ime

ez a pont az, amelyben mindnyájan vétkesek vagyunk, ahol a keresztyénség csődje jelentkezik.

A keresztyén emberek gondoltak magokkal, gondoltak egyházukkal (legtöbbször mint hatalmi tényezővel), gondoltak hazájukkal, az állammal is, melyet az egyházzal azonosítottak, de nem gondoltak az emberiséggel s nem gondoltak azzal, hogy a keresztyénség nagy elvei a népeket, az államokat, az emberiség életét átalhassák.

Ime győzött Konstantin s a keresztyénség uralkodó vallássá lett a nagy római birodalomban. A szeretet melege, az egyenlőség, a szabadság, a lelki tökéletesedés elve azonban elesett s a Jézus szelid vallása hivatalos birodalmi vallássá, és az apostoli keresztyénség római birodalmi keresztyénséggé változott.

Majd jött a reformáció, a hit, a vizsgálódás és a kultus szabadsággal, de nem szabadította fel a jobbágycsapatokat. Kerülő úton s nem az egyházak által jutottunk a mostani állami és társadalmi rendhez s az egyházak azóta is csak a keresztyénség külső formáinál maradtak. Vannak, óh vannak, hála Istennek, nálunk is, kath. testvéreink között is, még a nem keresztyén nemzetek között is nagy, Isten lelkétől lelkedzett emberek. Vannak a Krisztusnak igaz követői a világ minden művelt nemzetei között, azok között is, akik most egymással olyan pusztító és véres harcban állanak; de nincs a közre igazi hatása ez államokban sem a különböző keresztyén egyházaknak, nincs, mert elfelejtkeztek róla, hogy a keresztyénség nagy elvei, a Krisztus tanításai nemesak arra valók, hogy azok csak a templomokban hirdettessenek, nem is csak arra, hogy azokban az egyes emberek boldogságukat és békeségüket megtalálják, hanem főleg arra, hogy azok az államok és az emberiség életében meg is valósuljanak.

Amit a keresztyénség csödjének mondunk, nem a keresztyénség csődje, hanem csak a történeti egyházaknak igaz hivatásukról való momentán megfeledkezése s ez a világháború feletti kesergés épen ennek a megfeledkezésnek a mi szíveinkben, a mi öntudatunkban való jelentkezése. A magyar keresztyén egyházak nem állanak hátrább, mint a más nemzeti keresztyén egyházak. De nem állanak azok felett se. Az igazság az, hogy kint és bent egyformán vétkezünk, aminthogy a nagy kath. egyház is csak az uralmat és a hatalmat kereste.

A mi fejedelmi hőseink is főleg csak az uralomra és a hatalomra néztek, nem a mélyebb keresztyénségre s nem a krisztusi elveknek a megvalósítására. Ime ez az oka, hogy az idők rendi során, mind a nagy katolikus egyház, mind mi protestánsok is egyformán hátrányba jutottunk s hogy az állami és társadalmi fejlődés iránya velünk is többé-kevésbé szembe került.

A kath. egyház ugyan még eddig megtartotta állami eredetű javait, (de már nyilvánvaló, hogy elébb-utóbb le kell azokról mondani). Az állam terített asztaláról némi morzsák nekünk is jutnak, (meddig?) de az egyház belső ereje, a társadalomra és az államra való befolyása itt is, ott is meghanyatlott. Csak a nemzetiségi egyházakban élénkebb némileg az egyházi élet, mert azok az egyháznak, mint társadalmi szervezetnek erősítése mellett, híveiket

is jobban összetartották s a hitét, mint politikai és társadalmi tényezőt is jobban érvényesítették.

Ez az érvényesítés nem teszi ugyan azt, hogy a Krisztus ügyét is jobban szolgálták, csak azt, hogy elbánásuk a nép értelmi, anyagi és szellemi törekvéseihez közelebb állott, mint akár a magyar kath. egyház a maga fényes felvonulásával, főúri fellépésével, antidemokratikus viselkedésével, akár mi reformátusok, a magunk pusztá igehirdetésével, szegényes egyházi berendezkedésével és ami legnagyobb hiba volt, a reformáció és az evangéliom nagy elveinek egyedül az egyének, az egyesek számára való elfoglalásával, a mi népünkhöz, a magyar néphez.

Az igehirdetést úgy lehetett volna megtermékenyíteni, az egyházi formákat úgy lehetett volna gazdagabbá tenni, ha mi ezeket az elveket a társadalomban, az állam életében is érvényesítettük volna, ha akár mint egyének, akár mint polgárok, akár mint a társadalmi és emberi közösség tagjai ez elveket a közéletbe is bevittük volna. Az egyházban voltunk olyan, amilyen reformátusok és keresztyének is, de a társadalomban és az államban már csak mint amolyan elfogulatlan felvilágosodott közönyös világellékek s mint hazafiak szerepeltünk, akik most, midőn a világveszedelem ráncszakadt, ijedten kapunk fűhöz, fához s midőn mindenkinek össze kellene fogni s védni, menteni ami menthető: vagy megzavarodunk és a keresztyénség csödjéről beszélünk, vagy hidegen félreállunk és annak az elvi megállapításával kéjlegünk, hogy ez a harc nem a mi keresztyénségünk harca s hogy aki ebben részt vesz, nem keresztyén pap az.

Pap, nem pap: az most nem kérdés, hanem az, hogy magyar-é és a halálra elszánás nagy bajnokának, a Krisztusnak követője-e?

Ha igen, úgy előbb a nép és a haza megmentésén igyekezzék, hogy aztán a népet is, az államot is arra az igaz keresztyéni magaslatra emelhesse, ahol nem lesz többé háború s békében fognak élni az összes nemzetek.

A népet eddig is hiba volt elhagyni, most elhagyni meg semmiképen sem szabad s azt sem kell hinni, hogy a véres háború a keresztyénség csödjét jelentené. Csak a mostani formális, vagy tisztán egyéni keresztyénség csödjét. Az a keresztyénség, melyet a Jézus hirdetett, mutatott, élt, nem forog semmi veszedelemben, csak megvalósításra vár. De ezt a megvalósítást nem azok fogják eszközölni, akik haboznak, vitatkoznak, visszavonulnak, másokat gáncsolnak, hanem akik mindent áldozni készek.

A protestantizmus s a keresztyénség akkor igaz állam-és nemzetet fentartó erő, ha a nemzetért, a népetért, az államért mindent áldozni kész, ha mindazokat, akik ez áldozatot, mint magyar hazájukat szerető honpolgárok hozzák, támogatja, elősegíti. Ha mint a Megváltó világít, szabadulást hirdet s szabadulást és megtartást eszközöl. Ez most a keresztyén egyház s a szent papság hivatása.

Átok arra és gyalázat, aki ezt nem teszi, aki ettől a szolgálattól, akár a Krisztus nevében is és az igaz keresztyénség örve alatt kivonja magát.

S mi magyar kálvinisták nem akarjuk kivonni magunkat. Amennyi erőt adhat a létéri küzdelemben a hit, az egyház, azt mi mind meg akarjuk adni s ha vannak egyesek, akik most is külön speciális né-

zetekkel és érdekekkel hozakodnak elő, azok mellett elhaladunk. Senki az új Magyarország küszöbén át nem mehet, aki most ebben a létérti harcban félreállott. Ebben az országban még falusi bakter se lehessen az, aki ennek az országnak védelmében részt nem vesz, nem hogy püspök, vagy más méltóság.

Az ország, a haza veszélyben van. Mentésére, védelmére semmi áldozat se túlzás. Azoknak van igaza, akik mentnek, tesznek; azoknak nincs igaza, akik mert nem tesznek, mindent gáncsolnak s mindenben hibát keresnek.

Erdélyt követeli a volt román miniszterelnök, fent a Kárpátokon többször is betört az orosz. Az egész magyarság, mint egy ember áll Erdély védelmére s az éjszaki határokon ott küzdenek a magyar katonák. De küzdenek Galiciában és Lengyelországban is. Pusztává lettek a Kárpáton-túli részek, menekültek, többször megháborodtak a felvidék lakosai. Jóbok Zemplénben, Ungban, Beregben, Máramarosban a háború árterein papjaink, egyházaink s mi lekiacsinylenénk szenvedéseiket és küzdelmeiket? Nem, ezerszer nem. Szívünkbe foglaljuk őket s ami erőnk csak van, mind odaadjuk nekik. Ifjainkat is, papjelölteinket is. Testökkel fedezzék őket s e hont, mely, ha védelmére mindnyájan odaállunk, nem fog elveszni, hanem még szebb, még dicsőbb leend.

A megmentett országban, a biztosított hazában aztán ám valósítsuk meg az igaz keresztyénséget, melynek magasztos elveit e világháborúval újra tudatosakká, lettek s amely elveket mi is vallunk és hiszünk.

Valljuk és hiszünk, hogy ez a igaz keresztyénség már eddig e harcokban is megmutatta magát; hogy ezen új élet megvalósításához mi is hozzájárulhatunk s hogy ennek eszközlésére a magyar református egyháznak is hivatása, nemes nagy isteni küldetése legyen. Miben áll e hivatás? Részletesebben is megpróbáljuk kifejteni, de itt is szükségesnek tartjuk felsorolni: a harcosok erősítésében, a sebesültek ápolásában, az elesettek dicsőítésében, az itthon lévők vigasztalásában, fentartásában, árvák, özvegyek, szegények közellátásába vevésében, a női munkaerőknek a harcos férfiak helyettesítésére való felhasználásában, az egyház demokratikus berendezésének az állami életbe való bevitelében, az első keresztyénség közberendezkedésének felújításában: egyszóval Isten országának, egy új, boldogabb jövődönnek megvalósításában, új ezredévre biztosított boldog állami lét kivívásában, az egész társadalmat átható új krisztusi keresztyénség csudáinak megvalósításában: új évben, mely nem lesz a harag esztendeje, új életben, melyen Isten kegyelme megnyugszik. Erre segítsen meg minket Istennek kegyelme, erre adjon nekünk erőt az evangéliumi hit s a hon szerelme, munkateret a sokat szenvedett és sokra hívott magyar református egyház s a magyar nép megbízatása.

dr. Ferenczy Gyula.

A garbólei zugból.

— Levél a szerkesztőhöz. —

Álmodtam valamit az éjszaka. Bajos ugyan ezt elmondani, mert ezideig Jókaival én is azt tartottam,

hogy két bolond embert ismerek a világon: egyiket, aki az álmát elmondja; másikat: aki azt meghallgatja. Most módosítok jelszavamon. Hogy álmomat elmondhasam: csak az elsöre vonatkozik véleményem, a másodikra nem! Azt az elsőt, hja! azt amúgy is annak tartja mindenki; annak tehát nem árt. A másodiknak pedig dehogyis ártana, mikor feloldozom alóla. Feloldozom. Akárcsak ahogy ott lent Sabácánál történt. Mikor a jász-kun fiúk, meg a szatmári tizenkettesek rohamra indultak valami fészek ellen. Szemközt, úgy oldalvást a jól megtermett kövér kath. pap igyekezett szuszogva feléjük. „Hová, háová fiúk?” „Hát rohamra.” „Isten legyen vezéreték! Haladjatok. Én feloldozlak benneteket minden bűneitek alól.” „Köszönjük szépen szíves jószágát. A vezért el is fogadjuk, de a feloldozásból nem sokat kérünk, mert hát mi kálvinisták vagyunk.”

És bevették a fészket.

És én is elmondhatom az én álmomat.

Ott voltam Diószegen. Veress Pistának az asztala mellett. (De régen is volt az! ezt imetten mondom s nem álmomban.) A dűsan megterített Szilveszter-esti asztalnál hálalkodtunk a jó atyának, aki megörzi a hegyeket. (Onnét jó a segedelem.) s kegyelmesen megtartott bennünket. Áldoztunk és áldomásoztunk, (Áldja Istenét, kit Istene megáldott . . .) s volt gazda, volt szivesség. Gyorsan telt az idő ürült, a pohár. Azt mondod Pista, hogy éhes kanári cukorral álmodik?! Jobb, ha így szólasz: „szomjas kántor tele hordóval.” De hagyjuk a meddő vitát. Elég az hozzá, hogy ott voltam. És egyszer csak megszólal mellettem a Hajdu Árpád szép hegedűje (nagy, szerkesztő úr, tetszik azt tudni, hogy ennek a fiúnak egyik öse karmester volt az Attila udvarában?! Talán azért költözött Dorogra, amelynek közelében Révész Imre Attila székhelyét kereste.) örök szép nótája.

Egymás után születtek meg keze alatt . . . s ajkán . . . azok a régi bús nóták, azokból a régi bús idők-ből, mikor a magyart a közélet teréről visszazoritották családi tüzhelye mellé, s hazája sorsát idegen cseh köszörűsök és Bach huszárok intézték. Azután azokból a még régiebb idők-ből, mikor a bujdosó kurucok nyomát hóval fődte be a szél . . . S végül a Megvirrad még valaha s 12 órakor az újévet köszöntő ének.

Nem tudtam tovább aludni, hallgatni. Fölebredtem. No mondok, ezt a nótát lekötázom. Igen ám! Csak hogy úgy vagyok a kótával én is, mint diák korában az én etédi Kálmán barátom. Azt kérdi tőle valamelyik vizsgán Mácsay: „mi ez?” Természetesen ujjával rábökött valami nagy pontra, ami öt linea között volt elhelyezve. „Mi ez?” — szól Kálmán. — hát kóta!” — „nem egészen!” — Felel Kálmán és nem kis gondolkodás után: hát akkor kotta.” No így nem megyünk semmire, gondolkozik a tanár. De ezt a szép fekete szakállú fiút elbuktatni még sem szabad. „Kálmán úr, énekelje el nekem azt, hogy: .. A csillagos égnek se-regei ott fenn . . .” És Kálmánt valami ihlet szállta meg. Az alkotó erő, a lángész ihlete . . . Sem azelőtt, sem azóta nem hallottuk olyan felemelően elhangzani az örök szép zsolozsmát. „Körül csillagos az ég, majd eszedbe jutok még! . . .” A tanár választát vegyük hallgatásba. Csak ezt jegyzem fel, hogy Kálmán megkapta az átmehetőt!

Én is elkezdtem kótázni. Nekem is úgy sikerült, mint etédi Kálmánnak. Hanem azért leadom.

Év utolsó estéjén.

Mindenek felett szabadon rendelkező, mindeneket bölcsen kormányzó hatalmas Úr, mi Atyánk, Istenünk! Itt állunk előtted ismét . . . elmúló esztendőnk utolsó napjának alkonyán. Szomorúan sóhajtunk:

„Mint habja a sebes folyónak
Sietve zúg alá,
És nincs erő, mely a lezajlót
Visszafordítaná.
Nap nap után elment, betöltve
A megszabott határt
S mi érezzük, hogy életünkben
Egy év megint lejárt.“

Egy év . . . szorongásnak, aggodalomnak súlyos éve. Itthon szeretteinknek fáradt tekintete . . . onnan kívülről, véres csaták mezejéről hőseink hozzánk szálló sóhaja. Uram! ha volt idő a múltó év napjai alatt, midőn talán akaratlanul is szóltunk: „menjen a nap és múlték az óra, nem kívánom látni, élni újra . . . Óh felejtés! lelkem téged áhit! Hogy takard az élet pusztaságát; múltam kínos, felhős szertelen! Mért maradjon szó s emlék felőle? Inkább legyen végkép eltörölve, mint hajónyom a sík tengeren . . .

És — ha lesz — a siri álmodásban,
Földi éltém bús képét ne lássam!
Legyek én is itt fenn elfeledt;
A mennyország boldogsága tiszta,
Mégis . . . onnan ide látva vissza:
Megzavarná egi üdvemet!“

Uram! ha volt idő, midőn akaratlanul így szóltunk: ne vedd tőlünk rossz néven azt! Ne gerjedj miatta haragra ellenünk, hiszen ami bennünk így zajgat, nem volt más, csak a por és salak. Ne gerjedj haragra ellenünk; hiszen, ha feljajdul a húr, midőn ketté szakad, s az őszi lomb is ad hulltában gyöngye neszt: embernek ami fáj, siratni azt szabad!

Ime itt állunk előtted hanyatló évünk utolsó napjának alkonyán. Szívünk, lelkünk, egész lényünk tanúság arra, hogy hiszünk benned . . . bízunk benned! Száll ajkunkról az ima:

„Hozzád fohászokodok későn, korán,
Ha kél a nap és hogyha alkonyul,
Sóvár lélekkel, mint koldus-szegény,
Ki kapu alján várva megvonul.
A nagy mindenség szűk neked, Uram!
S választád szívem a te trónodul.
Szívemben élsz s úgy epeszt a vágy,
Hogy ne maradj te elmondatlanul.
Azért imám magasztal szüntelen,
Míg éltetsz és rám éjed nem borul.“

Sóvár lélekkel, mint koldus-szegény. Igen, Uram, mert azok vagyunk mi. Koldus-szegények . . . hogy tőled elfordulva a bűnnel oly sokszor fogunk kezét. Pedig tudjuk, hogy kígyót fulánknál, bősziült oroszánt gyilkos körminél és tigris a fogánál biztosabban foghatunk, mint a bűn kezét. Uram! bocsásd meg a mi vétkeinket! . . . Koldus-szegények. Mert bűnünk miatt, hogy magadhoz téríts, ostorod van rajtunk. Megtagadja tőlünk melegét a nap, éltető erejét a levegő, kenyerét a föld, békéjét a világ. S mi imádkozunk;

„Kenyeretlenségtől óvj meg Uram minket,
A mi házunk népét, a mi gyermekinket.
Kenyeretlenségtől, nyomortól, inségtől
Uram, óvjál minket! . . .
A kezünk munkáját, véres verejtékünk,
Áldd meg, te nagy Isten, könyörögve kérünk.
Ki adsz vadnak hálást, a vadonban szállást:
Adj kenyeret nekünk . . .
A kegy asztaláról, hulladék morzsára,
Melynek földig érő megalázás ára:
Ne szoruljunk soha másoknak mostoha,
Kemény jóvoltára.
Egyedül tiedre, a te kegyelmedre,
A te bőven osztó tápláló kezede . . .

. . . Koldus-szegények. Óh mert megnehezedett rajtunk az idők viharos járása. S midőn kél a nap, hazánk, nemzetünk fényesen tündöklő napja: a szívet magas, emberfölötti öröme keltő érzélem mellett, abban a szívben úgy fáj valami . . .

Érezzük. Érezzük, hogy
„Zúg-búg a zivataros téli szél
S tavaszi édes rózsákról beszél . . .
Virágról, mely pompázott valaha . . .

S nem fog többé soha!“

A szívben úgy megrezdül, úgy megfájdul valami . . . talán a téli szél szárnyán magyar nőkhöz jövő amaz üzenetre:

„Árván fogsz állni és tán elhagyottan is,
Mint a daltalan lombvesztett bokor,
S midőn nyugodni vágnál, a kétségbeesés
Tehetetlen bábként felkap, elsodor . . .
Óh hogyha majd e szomorú napok
Meglátogatnak egykor tégedet
S nem lesz erőd, mely támogasson
És nem nyújt senki . . . senki véd-kezet;
Ha érzed, hogy már fájni tud csak
Benned minden ideg és gondolat
S égő köny lesz, mit az emlékezés. —
Méregpohár, mit a jövő élet ad;
Ha elkerül az éjék csöndes álma,
Mert szíved gonddal, búval lesz teli;
Ha még lemondani sem lesz miről
És nem lesz mit — elveszíteni;
Ha bántani fog minden, ami örvend
És kínsed immár tékozolva van . . . :
Gondolj, emlékezz az örök szeretetre,
Az egyetlen főjóra, mi nagy Istenünkre,
És sorsod nem marad vígasztalan.“

. . . A szívben úgy megrezdül, úgy megfáj valami. Talán a gondolatra:

„Óh szép a zúgó, követelő élet.
A haragos arc, izzó szenvedélyek,
S melyben égünk: a küzdelem . . .
De a világot, — nézz a csillagokra,
Zúgó tengerre s elnémult habokra, —
Szeretet, béke tartja fenn!“

Uram! kegyeletnek és szeretetnek örök Istene, Koldus-szegények kiáltanak hozzád: óh hallgass meg minket!

Napunk múltó félen. Egy két óra még s a mindent elnyelő enyészet ölébe dől. Akárcsak a tavaszi virág... akárcsak a csatamezőn megsemmisülő ifjú élet. Akárcsak a remény, mely egykor keblünket dagasztotta... akárcsak életünk, mely napfényben és zivatarban egyaránt fogy.

Uram! Hozzád imádkozunk. Hozzád, ki öröktől fogva voltál s örökké leszel. Kinek nincsenek heteid, hónapjaid, esztendeid. Ki egyedül tarthatsz meg minket az örök életnek.

... Ki kegyelmesen megengeded, hogy e mai nap estéjére eljussunk, ki vezérünk voltál egész éven át: szívünk háláját fogadd vezérletedért s imádkozó szegény magyar gyermekeidnek légy vezére továbbra is.

... ki annyi napot derítettél reánk tündöklő fényben, óh add, hogy holnap, imádásod szent napján, ismét imádkozhassunk:

„Üdv és hosanna! megváltó láng te,
Óh üdv neked, te égi fény!
Szabadságunk hű öre valál te
A rabság hosszú éjjelén.
A zsarnok gyászöldének
Vasgőgjét te töréd meg,
Robogva harcok szekerén!
Imánk tömjéne fel, hozzád szálldos
Csodáid emlékezetén,
Ki béklyót tördelsz s rabszolgaságot
Nem tørsz meg a föld kerekén.
Emelj, Urunk, magadhoz
A nagy szabadság világra szóló ünnepén!“

... ki megengeded, hogy fegyvereink győzelmesen haladjanak előre és folyton előre: új napnak, új évek derültén magad vezérelj azokat továbbra is előre... míg el nem érkezik fényes győzelem után az óhajtott béke. Ágg és gyermek, férfi és nő imádkoznak... a Jézusért kérünk, Uram, hallgass meg minket. Amen.

* * *

Vége van. No Árpád öcsém, ott a dorogi síkságon ezt szedd kótába! Ha etédi Kálmánnak úgy tetszik kótába. Én úgy sem tudom megtenni, mert épen most kaptam a „Szamos“ számát, amelyben ez van: a kárpátok egyes szorosait a túlerő elől ismét kiűritették. (Azóta megint vissza vettük. Szerk.) Ez pedig engem egy kissé nagyon közölről érdekel. Hiszen két fiam van ott valamelyik szoros mellett. No nem mint katona, hanem mint leendő katona. Ha pedig te nem tudod kótára szedi azt az imádságot, akkor küldd el a „Tükörcserepek“ írójának. Ő aztán megmondja, hogy mennyit ér s ha cserépnék való, hát cseréppé tördeli. Amiért azonban garbóci egy cseppet, egy cserépnit sem fog haragudni. Annál is inkább nem, mert egy régi jó ismerősével épen tegnap üritettünk érte egy pohár szőlősi-folyadékot. Isten adja egészségére! Ő neki, meg a pennájának is!

Hanem hát legközelebbi levelemben azt írtam én nagy. Szerkesztő Uramnak, hogy soha többé asszonyokkal nem fogok kezdeni. És ime megesett az eset, hogy szavamnak nem álltam. Úgy hozta a sor, hogy tegnap délután szóba állottam Marcsa hugommal. Tévedések kikerülése végett megírom, hogy keresztnevéről Imrének hívják és hogy pap kis-hodoson. Remélem, hogy inkognitóját nem árultam el. Azt mondja, hogy ha így paza-

rolom az idézeteket, egy-kettőre kifogyok, kikopok belőlök. No, mondok, pénzből-borból igen, de ebből nem. Nem, mert arra a rövid időre, ami nekem még hátra van, épen elég az, amit eddig összeolvastam. Sőt elég másra is. Azután meg... nagy szegényemre pl. Szabolcska versei sincsenek meg a könyvtáramban. Most zsugorgatom rá a pénzt. Ha az is meglesz?!... hogy kopnék akkor ki az idézetekből? Amelyeket Marcsa hugom „örök szépek“nek mondott. És igaza volt. Hiszen költőtől valók!

De sőt!

Hanem kezdjük elején a dolgot. Van benn szerkesztő úrnál harminc s egynehány dolgozatom. Egy ideig hát nem fogom újabbaknak a beküldésével háborgatni. (De csak tessék, hiszen azokat az őszi holmikát ugysem adhatom már le. Szerk.) Mivel azonban tenta meg penna nélkül nem lehetek meg, úgy gondoltam, hogy most már nagybányai Elemérrel fogok kikezdeni. Hadd látom, hogy mennyi idő alatt tudom türelméből kivéve, magamra haragítani!

Jönnek a hosszú téli esték. Sőt már itt is vannak. Gondoltam: sok mindenfélét írtam már össze. 15—20 ívével számított hatvan s egynehány kötetnyi munkámat ha elő veszem, hátha kitelne belőle egy imádságos könyv?! Új év reggelétől ó-év estééig volna abban imádság minden napra.

Evvel meg nagybányai Kovács Gyula kiadóval kvitelném le a már említett három koronákat. Ha ugyan az üzlete is utána nem menne a vállalatnak! Dehogya is megy! Hiszen már két előfizetők jelentkezett. Érmelléki Zsiga mellett Marcsa hugom. Nagytiszteletű szerkesztő úr! mint olyan jártas ember, úgy a lap alján tessék megüzenni, hogy neki szaladjak-e ennek a munkának? Sőt az se volna megvetendő, ha egy-egy kártyán „gyü fel nő“ vagy „hó megállj“ felét kollegáim is küldenének. Rögvest tájékoznám magam, hogy irjak-e, vagy pedig hallgassak?

Egyebekben vagyok boldogabb új év kívánással Garbólcson, 1914 dec.

kiváló tisztelettel,

Garbóci.

Iskoláinkról.

A világháború folyamán, de a meg nem szűnő államosítások miatt is, iskoláink újra nehéz helyzetbe jutottak. A tantermeket városokon lefoglalták katonai célokra, falu helyen pedig szünetel a tanítás, mert bevonultak a tanítók. Vitézül harcolnak a házáért s nem búsúlnak, hogy nem védi őket a privilégium. Naponta olvassuk neveiket a sebesültek, a meghaltak és a kitüntetés nyertek névsorában. Derék tanítóink, ők nem hoztak szegényt egyházunknak, de ezek az egyházak is mindent elkövetnek arra nézve, hogy a kicsinyke fizetéshez a nagy tanítói család hiánytalanul hozzájuthasson s hogy a helyettesek ellátása is más forrásokból fedeztessék.

Ezek a helyettesek nagyobb részt nők, a tanítónőképző-intézetek okleveles növendékei, a tiszántúli kerületben a három főiskola, az országos jellegű debreceni, a Sáfrány Lajos alatt nagy hirre emelkedett váradi és a szépen fejlődő szatmári tanítónőképezdek volt tanítványai. Vannak állami és katho-

likus tanintézetekből kikerült tanítónőink is. Ezek is csaknem kivétel nélkül jó tanerők, de egyházi tekintetben ének s a vallástanítást illetőleg nem versenyezhetnek a többiekkel. Nem segít rajtuk még a pótvizsga sem, melyet a vallástanítás tárgyaiból, módszeréből s az énekből letenni kényszerülnek.

Azért-é, mert ennek a külön képesítésnek anyaga kisebb, mint amit a mi tanintézeteink növendékei elvégeznek s mert a szükséges gyakorlatot se szerezhették meg, vagy mert a mérték, mely alá állítatnak, meglehetősen kegyelmes, nem keresem. Annyi tény, hogy egyházaink igényeinek nem képesek megfelelni s a falu helyen elkerülhetetlen kántori teendőket sem végezhetik. Éppen ezért mindaddig, míg rendszeresen saját tanintézeteinkben képesített tanítónők jelentkeznek, a pályázatból is ki kellene zárni őket és az egyházakat is figyelmeztetni, hogy választásuktól eltekintsenek. Nagyon elkelne itt a tiszántúli rendtartás elkészítése alkalmával tervbevett népiskolai tanfelügyelőség. Nagy kár, hogy az egyházmegyék ez ellen az intézmény ellen annak idején állást foglaltak s az egyházmegyei iskolák vezetését, felügyeletét a régi iskolai látogatók s tanügyi előadó útján intézik. Az iskola látogatók munkája ellen nincs is kifogás, nincs a tanügyi előadó ellen sem, csak az a baj, hogy az utóbbi csak a gyűlések alkalmával működik s a statisztikai adatok összeállításánál segédkezik: intézkedési joga pedig egyiknek sincs s így minden a közgyűlésekre és a túlterhelt esperesi hivatalra marad. Az esperesnek kell a hosszú jelentéseket, jegyzőkönyveket átolvasni, neki kell sokszor a túlideális igényekkel fellépő javaslatokat mérlegelnie és mert az erőket jobban ismeri, a lehetőség határait világosabban látja, azokat a jelentéseket és javaslatokat félretennie.

Nem is tehet sokszor másként. Sérteni a buzgó eljárókat nem akarja, az egyházak s a tanítók anyagi és szellemi képességével számolnia kell, minden jelentősebb dolgot és javaslatot gyűlés s tanácskozás tárgyává kénytelen tenni: ezzel pedig a dolog esztendőig is marad, egészen addig, míg az iskolai látogatók buzgó munkája, javaslata időhaladottá válik. Csak egy dolog, amiben haladéktalanul intézkedhetik s ez a tanítói fizetések kiszolgáltatása, amelyekkel ezer baja és vesződése van. De az egyházaknak is. Summa-sumarum: egyházmegyei tanfelügyelőket kell beállítani, a teljesen bevált középiskolai iskolalátogatói intézmény mintájára. Ilyenn épiskolai felügyelők 2–3 egyházmegyében is szolgálhatnának s az is szükséges volna, hogy valami hivatalos orgánumok legyen. A Tanítók Lapja nem kerületi lap, hanem az egész magyar református tanítószolgálat lapja. Mint ilyen inkább iskolai tanügyi politikával foglalkozik s a tanítók személyes sérelmét tartja számon. Helyesen teszi, minden testület védje a maga tagjainak s a maga testületének érdekeit. De éppen ez a körülmény követeli, hogy az érdekelt egyházmegyék, vagy a kerület egy teljesen hivatalos jellegű szakközlönyt állítsanak, mely a szakképzést és továbbképzést is eszközölje s mely az iskolafentartó egyházakra s a tanítókra, általában az iskolára vonatkozó rendeleteket is közölje. Az erdélyi hivatalos lap csaknem minden számban olvasunk ilyen rendeleteket. Nálunk bizony a tanfelügyelők a tanítókkal sokszor egyenesen magok érintkeznek és ügyeikben rendszeren

magok járnak el. Ezáltal a tanítókat aztán, még ha felekezeti tanítók is, kivonják az egyház befolyása alól. Az állami iskolákhoz került református tanítókról nem is szólva, akik, tisztelet a kivételeknek, nem ismernek többé hennünket. Eleget szenvedtek nálunk, lehet, de hiszen szenvedünk mi is s nekünk sincs olyan zavaró boldogságunk. Nem amiatt, mert a lelkész az iskolaszék elnöke, hanem amiatt főleg, mert a mostani helyi felügyelet sokszor sem a gyermekek beiskoláztatására és iskolába járására vonatkozó törvényeket nem képes végrehajtani, sem a tanügyi ellátás költségeit nem képes akadálytalan kiszolgáltatni. Sok szükségünk, Úr Isten jóllehet, vannak nekünk. De van most mindenkinek, azért nem panaszlunk. A rend, a tervszerűség, az egyöntetűség tekintetében azonban most is igazán többet lehetne tenni. Némely egyházmegyében p. o. most is folyik az összes népiskolai tanintézetekben a tanítás. Sok helyen csak I–IV. osztályig, másutt csak I–III-ig járnak a növendékek. Igaz, hogy azok is sokszor háborúsdit játszanak.

Referens.

IRODALOM.

Háborús irodalom.

Majd hogy azt nem írtam: *háborúi*, annyira belevesődött a köztudatba dr. Lencz Géza nagy alkalmi kötete, mely a rohamosan fenyegető háborús irodalmi termékek között még mindig vezet. (Beszédék és imák háborúi alkalmakra. Összeállította dr. Lencz Géza. Debrecen. Ára ?) Kerekszám 50 dolgozat van benne, egyházi beszéd, ima, alkalmi szózat és jellegzetes előszó. Szerzői jó pennaforogató emberek, illesztis emeritus írók, vagy a törekvő fiatal gárda jelesei. Amit adnak, nem csak az alkalom, hanem a tárgy szempontjából is elfogadható. Különösebben feltűnők a püspökök beszédei és a Jánosi Zoltán predikációja. Lelkesítő hatásra nézve a dr. Baltazár Dezső kétrendbeli beszéde jár elől, a keresztyén felfogás mélységére a Jánosiénak kell adni a pálmát. Ez a beszéd még az Andrássy tetszését is megnyerhetné, aki valósággal irtózáttal fordul el minden háborúi képtől, mint egy gonosz álomtól. De fájdalom, hogy a kép nem álom, hanem valóság s így természetes, hogy az egyházi irodalomban is lecsapódásnak kell lenni. A háborús füzetek most lelki szükségét elégítene ki, ezért a túltermelés. A különböző egyházak ezerszámra osztják ki a minden néven nevezhető című vallásos iratokat, imádságokat, de magok a harcosok is szívesen veszik és olvassák azokat, erőt is merítenek, azt is látják, hogy körülöttük forog a világ. A háborúi áhítat tombol, újabban ilyen dolgok kiadása most anyagilag is kifizeti magát. Most még olyan nyomdászok is, akik soha könyvkiadással nem foglalkoztak, könyvkiadóknak csaptak fel; a legtöbb alkalmi füzet és kötet azonban a szegény szerző-vállalkozóié, vagy társulaté. Kiadónál jelentek meg a Csiky Lajos alkalmi füzetek (Hegedüs), a kerület adta ki dr. Baltazár Dezső Karácsonyi áhítatát (lapunkban is megjelent: 10,000 példányban osztatott szét), a Bethánia-egylet kiadása a *Ne sírj* című kedves

alkalmi füzet. Tartalma: Ne sirj, vers Vargha Gyulánétól. Miért kell szenvednünk? dr. Szabó Aladár. Akit szeret az Úr, megdorgálja, Nyári Pál. Isten ígéretei a szenvedőknek, dr. Kováts. Moráh vízei. A hívők szenvedései, Nyári Pál. A tövisek rózsái, Takaró G. (Megrendelhető Pécselt Nyári Pálnál és Budapesten Bethánia Főherceg Sándor-u. 23—a. II. e) *Lenygel Gyula* szendrőládi lelkész a sebesültek számára írt imákat (Ára 20 fillér.). *Budai János* berekböszörményi lelkész, ismert népies egyházi író Karácsonyi ajándék címen adott ki füzetet (Ára 20 fillér, szerzőnél.). A Takaró szerkesztésében megjelenő *Igaz gyöngy* is jóformán alkalmi traktátussá változott. (E hetilapot nagyon ajánlhatjuk lelkészeink és híveink figyelmébe. Élénk, változatos, lelkes.) Utoljára (last but not least) hagytam *Kiss József* szép kötetét: *Egyházi beszédek a világháború idején*. Pápa. 3.40 K. Tíz beszéd, több ima, alkalmi beszéd, agenda s értékes függelék van benne. Rendkívül érdekes kötet, egy kálvinista lelkész a háború alatti lelki munkásságának összefüggő képét kapjuk benne. Egész közelből nézi az eseményeket, ezért mellőzi a tárlatot. Nyelvezete teljesen modern, minden páthosz nélküli. Mint lélektani tanulmány is elsőrangú dolog és alkalom. Az egyházi lapok is tele vannak háborús beszédekkel s ilyeneket ad az évről-évre emlékedő *Iqchirdető* is. Folyóirataink, különösen a még mindig haldokló Protestáns Szemle nagy szolgálatot tennének, ha ezeket az alkalmi dolgokat magasabb keresztyéni és tudományos szempontokból elemeznék s ami általános hecsű, arra is rámutatnának. Hogy alkalmiszertint céljukat elérték, mutatja a többszörös kiadás, a gyors fogyasztság (a Háborús elmékedések régen elfogytak) és a növekvő kereslet. A nagyváradi kapitány szemére veti valamelyik egyházba törekvő és pályázó ifjú tiszteletesnek, hogy ilyen háborús dolgok csörgetésével és felhasználásával vette meg az atyafiak szívét. De ha a híveknek épen ezek kellettnek? És ha még a katonáknak is ilyenek kellettnek? Akkor adni kell nekik ilyeneket, de a kerületek, az egyetemes egyház vagy az *Orle* költségén, de nem magánvállalkozásból s hasznot keresve és nem megvalogatatlanul. A lélek most az öszövetségéből a harcok részeket, az újszövetségből a biztatás, a vigasztalás szavát akarja hallani. Lehetővé kell tenni, hogy hallja mindakettőt. Bátorodjék is, vigasztalódjék is és keresztyén is maradjon. V. D.

KÜLÖNFÉLÉK.

Egy levelet hozott.

*Egy levelet hozott táborból a posta,
A szép Kovács Erzsi hej! nehezen várta.
Alig pár sor írás, de oly sok ez neki,
Százszor elolvassa, százszor megkönnyezi.*

*Sokszor gondolok rád én édes szerelmem,
Szívbeli vágyással . . . De van egy kérésem:
Vigasztalgasd otthon az édes anyámat,
Ne epossze értem oly nagyon a bánat.*

*Egyszer csak elmaradt a tábori levél,
Szegény Kovács Erzsi meg-meg remeg úgy fél.*

*Éjjel-nappal egyre könnyeit hullatja,
Idegen országban jár a gondolatja.*

*Idegen országban valahol siri ásnak,
Örök nyugvó helyül egy magyar huszárnak.
Eltemették szépen, valaki már sejtí. —
Szegény Kovács Erzsi . . . Szegény Kovács Erzsi . . .*

Domján Lajos.

— **A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.** 7924—1914. szám. Nagytiszteletű és Tekintetes Presbyterium! Sűrűn érkezik hozzám a panasz a haretérről, hol fiaink érettünk küzdenek s a kórházakból, ahol érettünk szenvednek, hogy lelki táplálék nélkül szükölködnek. Elgondolni is gyötrelmes, hogy milyen lehet a testi szenvedés, ha vele együtt ott éget a lélek szomjúsága is. Ez a szomjúság, ha meg nem enyhítették, minket vádol. Vádjával a mi lelkünket égeti. Nekünk lesz felírva mulasztásbeli vétkeink sorába, amely pedig már idáig is elég hosszúra terjedt. Ismerem az áldozathozás mértékét, amellyel egyes egyházaink idáig is igyekeztek hazafias és emberbaráti kötelességeiket betölteni, sőt ismerem egyházakat, amelyek alábbi kérésemet már megtétele előtt is teljesítették. Az erő mértéke szerinti áldozathozást elismeréssel és köszönettel illetem. Gondolják meg azonban azok, akiket illet, hogy milyen az a mérték, amely szerint haretéren küzdő, s kórházakban szenvedő fiaink hozzák hazánkért, érettünk az áldozatot. Ha ezt meggondolják, bizonyára újabb áldozathozásra buzdul a lelkük. Vigasztaló, erősítő, buzdító vallásos iratokat óhajtanak szenvedő fiaink. Ezekkel óhajtanánk ellátni őket. Isten nevére kérem tehát a presbyteriumokat, hogy e célra adjanak és gyűjtsenek a legalkalmasabb módon adományokat s azt juttassák hozzám mielőbb. Kérészemhez hozzáfűzöm újesztendei jókívánságomat. Atyafiságos szeretettel Debrecen, 1914 december hó 28-án. dr. *Ballaár Dezső* püspök. — 7838—1914. szám. Tekintetes Igazgatóság! Hivatkozással a vallás-és közoktatásügyi m. kir. miniszternek 163,223—1914. sz. v. ü. o. rendeletére, mivel a különböző forrásokból nyújtott ösztöndíjak s kedvezmények némelyik tanulónál összehalmozódnak jórészt azáltal, hogy az illető hatóságok a hozzájuk jutott hiányos kimutatások folytán a folyamodó tanuló, vagy testvére által már élvezett kedvezményről tájékozva nem voltak: ennek elkerülése végett a tekintetes Igazgatóság figyelmét felhívom arra, hogy a miniszter úr az ő általa odaitéendő ösztöndíjak és tanulmányi segélyek kiutalásánál nagy súlyt helyez arra, hogy az ösztöndíjak a valóban érdemeseknek adassanak, azért az ösztöndíjakért folyamodók viszonyait hűen feltüntető minősítési táblázat csatolandó e kérvényekhez minden ezutáni esetben. E minősítési táblázatban minden egyes folyamodónál kitüntetendő: élvez-e ő maga, vagy testvére bármily forrásból ösztöndíjat állandóan, vagy segélypénzt, ingyenes, vagy kedvezményes ellátást s ha igen, mily mértékben? Felemlítendő az is, hogy a tanuló eltartója a háború folytán nem szenvedett-e károkat (hadbavonulás, kereset csökkenése, állás elvesztése által). Felhívandók a tanulók, kik valamely kedvezményt élveznek, hogy folyamodványukban nyilatkozzanak aziránt, hogy az ösztöndíj elnyerése esetén eddigi

kedvezményüket is meg akarják-e tartani, vagy arról lemondanak e? A fenti körülmények ezentúl nemcsak az állami, hanem más ösztöndíjért folyamodók táblázatába is feljegyzendők. Oly középiskolák bejegyzett tanulói, hol a jelen tanévben a tanítás hónapok óta szünetel s annak megkezdése a közel jövőben sem várható, se ösztöndíjat, se tanulmányi segílyt nem kaphatnak. Szíves figyelmébe ajánlom még, hogy mindezen rendelkezések az általam már a legutóbb küldött, a miniszter úr által kihirdetett ösztöndíjpályázatokra is hatállyal vannak. Atyafiságos szeretettel Debrecen, 1914 december hó 23-án. *dr. Ballazár Dezső* püspök.

— **Adakozás a hadbavonult lelkészek részére.** Nagytiszteletű Szerkesztő úr! Becses lapjában szíveskedjék közzé tenni a legközelebbi számban a következőket: „Püspök úr öméltsága folyó évi november hó 25-én 2261—1914. eln. sz. a. kelt körlevelében egyházkerületünk egyházközsegei presbyteriumait és a nt. lelkész urak útján tehetősebb egyháztagjait a hadbavonult betegápoló lelkészek téli felszerelésére való szíves adakozásra hívta fel. A felhívás az adakozó szeretet dicsőségére eddig is szép eredményt mutat; illesse érte dicséret a jókedvű adakozókat! Azonban mind máig nagy számmal vannak olyanok az egyházak között, ahonnan, — bár oda is elküldetett nevezett körlevél, — sem adomány, sem semmi értesítés nem jött. Szíves szeretettel felkéri azért a püspöki hivatal mindezen egyházközsegek nagytiszteletű lelkészi hivatalait, hogy amennyiben még nem méltóztattak volna a körlevelet, illetve a benne levő adakozási felhívást presbyteri gyűlésen tárgyalatni, vagy még nem történt meg az egyházi pénztárból ennek a segélyösszegnek a kiutalása, ezt a lehetőség szerinti legrövidebb idő alatt megtenni méltóztassanak s az így gyűlt összeget az egyház tehetősebb tagjainak esetleges szíves adományával együtt szíveskedjenek a püspöki hivatalhoz beküldeni. Annvit minden esetre legyen szabad kérnünk, hogyha adakozás egyáltalán nem történnék is, erről a püspöki hivatalt rövidesen értesíteni méltóztassanak, hogy ezen adományokról a számadás elkészíthető legyen. Teljes tisztelettel: püspöki hivatal.”

— **Karácsony a debreceni katonák között.** A püspöki paróchia pastoralis curája alá tartozó betegnyugvó állomáson karácsony hetében tractátusokat, imakönyveket, vallásos iratokat, köztük a főtiszteletű úr karácsonyi predikációját osztogattam szét. Mint máskor, úgy ez alkalommal is elbeszélgettem a sebesült katonákkal, s a közelgő karácsonyi ünnepekre föl hívtam a figyelmöket. Karácsony előtt pár nappal valóságga vált a mi áldott lelkű úrasszonyaink terve, hogy az ünnep szombatja estéjén karácsonyfákat gyűjtanak s ajándékokat osztanak ki a sebesültek között. *Csanak* Józsefné öngagsága állt a mozgalom élén, ő kért fel, hogy ez ünnepségen tartsak beszédet. Kész örömmel vállaltam el. A mondott napon azután 5 óraker folyt le a szép ünnep. Fényes közönség, a város előkelőségei voltak ott; vitt ajándékot mindenki, úgy hogy jutott belőle gazdagon mindenkinek. A különböző egyházak ölelkeztek itt s én a katolikus tábort lelkészekkel együtt beszéltem, azután a karácsonyfáknál egymásután. Én egészen röviden, a szeretet vigasztalásáról szólottam, amely a messziről való idegenekhez tért be elsőbb, hogy

azoknak, kiknek nincsen itt közöttünk egy szerettük sem, szent karácsonyestén, ismeretlen kezek, ismeretlen szívek gyűjtsanak karácsonyi gyertyafényt s tegyenek szívből adott ajándékokkal karácsonyi tisztességet. A másik karácsonyfánál beszéltem a szeretetnek mindenek felett való hatalmáról, amely még a háborúsághban is békességet ad. Kath. szolgatársam elragadóan méltatta a szent alkalmat. Igazi karácsony volt ez, melyben a karácsonyi evangélium minden mozzanata érvényre jutott s minden rendű, rangú, vallású és nemzetiségű nép ölelkezett. S az ünnepély meleg közvetlensége fényessé tette a szemeket s a sok muzulmán (bosnyák) katonát is úgy meghatotta az a titkos, csodálatos érzés, hogy amint elmentem melléttük, láttam: itt is, ott is, azoknak az embereknek lelkében is megilletődést s sötét szemük szögletén könnyet vált ki a szent este meleg, csodás varázsa. S már jöttem volna haza, mikor elébem áll egy szikár, barna magyar ezredorvos s előadja az ő kívánságát: „Ő egy sebesültszállító kórházvonal parancsnoka. Aznap reggel érkeztek a harctérről Debrecenbe egy vonat sebesülttel, s még azon az éjjelen mennek vissza a harctérre. (Nagyon sajnálom, hogy elfelejtettem a nevét.) Az ezredorvos Patakon járt. Ott volt „lenésés“. Hívott, hogy menjek el vele, ha megtenném, nagy örömet szereznek neki s az ő katonáinak, kiknek az ő szegénységéből karácsonyfát állított s mindenkinek vett karácsonyi ajándékul egy-egy meleg alsóruhát, egy pakli dohányt. Természetesen, a legnagyobb örömmel mentem s így felejtetheten kedves jelenségnek voltam tanúja. A kórházvonal konyhakocsijában volt felállítva a karácsonyfa. (Azért itt, mert itt van a legtöbb hely, nem lévén ott egyéb, mint a főzőhely, míg a többi kocsit tele van ágygal.) A karácsonyfát a szakács szerezte fent a gránicon. Ő is díszítette fel cukrokkal, gyertyákkal csinosan. (Az ilyen katonaszakácsféle mind nagy spekuláns, azt mondta az orvos.) Akkor összegyűlt a legénység, a tiszték, Török Péter ny. tanár, egykori professzorom s főtiszteletű úr nagyobbik fia, kik a betegnyugvó állomástól hűségesen követtek vagy hat, katonákat és municiót szállító tehervonaton keresztül mászva, mert legbelül volt a kórházvonal; a karácsonyfánál bizony kissé elfogódva, egy kis beszéddel köszöntöttem őket, kik samaritanusként munkától kérges kezükkel oly gyöngéden ápolják a sebek kínján levőket; (Parancsnokuk állítása szerint: ügyességük, gyöngédségük minden dicséretet megérdemel s egyszerű paraszti munkás létükre meglepő náluk.) s a karácsony-este örömet, békességét kívántam nekik vigasztalásul s az e napon megdicsőült szeretetet áldásul és kezük munkájául ezutánra is. S utoljára váratlanul, hirtelen felcsendült épen a parancsnok ajkán a szent zsoltár és a himnusz: „Isten áldd meg a magyart...“ Az ajándékok kiosztattak s már akkorra párolgott a karácsonyi gyertyavilágnál az extra menázi jó paprikást jelentő illata. S egy hordó bor természetes dongáin csillogtak a katona szemek. Karácsony szombatján szolgált püspököm is a péterfiai kaszárnya udvarán felállított óriási karácsonyfa alatt. Csodaszép volt ez ünnep. És ilyen volt a Tanító árva házában lévő Vereskereszt-kórház karácsonya is, melyen ismét ott volt a püspök, ki első napon is szolgált. Karácsony második napján délelőtt 9 óraker főtiszteletű püspök úrral osztottunk ki a betegnyug-

vón úri szent vacsorát. Erre intézkedés tételt, hogy a könnyebben járó református betegek már ott vártak bennünket az egyik teremben középütt összegyűlve. Főtiszteletű püspök úr tartott gyönyörű beszédet, ágendát, ennek végeztével az ott inspekciós betegápoló lelkész: Futó András, majd az ápolónők s betegápolók közül a reformátusok, azután a megtört testű katonák járultak a megtört test s kiontott vér jegyeiért. Egy szanitéc volt a kántor, az vezette a 64. dícséret közénklését, míg főtiszteletű úrral odavittük az úrvacsorát az ágyhoz szegezett járnai nem tudókhöz. Mikor mindnek kiosztottuk, újra a főtiszteletű úr imádkozott, hálát adván. Áldása után elénkeltük a XC. zsoltár 1. versét. A különböző kórházakban, úgy ahogy beosztattak, megjelentek a többi debreceni lelkészek is. Soha még ennyi karácsonyfát nem állítottak Debrecenben, soha még ennyi szeretetteljes gond és szép beszéd el nem hangzott. Még katonák is beszéltek. De soha még ilyen áhítatos és buzgó közönséget sem láttam. A fekete gyászos karácsony, a békesség, a szeretet, a bizalom fehér meleg leplelve vonta be a szíveket. Debrecen, 1914 dec. 28. *Pánczél Jenő*, püspöki s. lelkész.

— **Sass Béláné.** Ahol a jótékonyágnak Debrecenben szerep és hivatás jut, ott, ahol egyházi és iskolai évforduló ünnepelni hív, ott, ahol áldozni, közbenjárni, fáradozni, vigasztalni kell: mindenütt az első sorban találjuk a jótékony nőegylet buzgó alelnökét, Sass Béla kollégiumi, illetve egyetemi tanár feleségét, Debrecen város jó emlékü gazdasági tanácsosának, n. b. e. Csáky Gergelynek, a leányát. Ő vette a háború kezdetén annyira felkarolt s minden adómánnyal elhalmozott, azóta meglehetősen elhagyott kollégiumi kórházat (miért is nem tudja ezt által venni a kerület?) pártfogása alá s szerzett az ott elhelyezett sok-sok betegnek karácsonyi örömet, állított karácsonyfát és osztott ajándékokat. A munkában többen részt vettek, az ajándékokhoz többen hozzájárultak, de a kivétel, az összegyűjtés, az állandó szeretetteljes gondosság érdeme a mi kedves barátunk fenkölt lelkű neje-é, Sass Béláné sz. Csáky Mariska urasszonyé, aki áldása azoknak, akiknek él s akit a jó Isten minden áldásával megáldjon.

— **Debreceni tanárok és a háború.** Bevonult tanáraink közül kettő elesett, 6 a táborban (3 köztük a legveszedelmesebb ponton) van; az utólagos sorozásnál bevettek ismét ötöt. Ha valahol, Debrecenben nálunk csaknem részint betölt, hogy mindnyájunknak el kell menni. Elmentek a fiúk és elmentek a tanárok is. Elmentek hazát védelmezni. Fáj a lelkünk, hogy elszakadtak tőlünk s büszkéek vagyunk, hogy a mi tanáraink és a mi ifjaink ilyenek.

— **Úrvacsoraoosztás a kollégiumban.** A kollégiumban este $\frac{3}{4}$ -kor van a scola esteli imádsága s a bibliaolvasás, csütörtökön bíliamagyarázat, vasárnap az egyházi beszéd. A múlt héten csütörtökön az úri szent vacsorát is kiosztotta főt. Kiss Ferenc Erdős Károly docenssel együtt. Az egyházi beszéd a Krisztus békes-

ségéről szólott, amelyet a világháború zaja se verhet el a szívekből s mely a legnyugalmasabb körülmények közt se hiányozhatik onnét. 100-nál több sebesült vette fel az úrvacsorát.

— **Békéssámsoni jubileum.** Kedves Nagytiszteletű úr! Szíves tisztelettel hozom becses tudomására, hogy egyházunkban karácsony első napján egy szép, kedves jubileumi ünnep folyt le. Nagytiszteletű urunk: Somogyi Lajos most dec. 18-án töltötte be rendes lelkészi működésének 50. évét. E szomorú körülményekre tekintettel nem adhattunk oly külső fényt ez ünnepnek, amint az ünnepelt megérdemelte volna; csupán a presbiterium üdvözölte a templomban és este egy egyszerű bankett volt. Boldog újévet kívánva, maradtam alázatos tisztelettel Békéssámson. 1914 dec. 29. *Nagy Márton* református s.-lelkész.

— **A mi fiaink.** A Tavaszmező-utcai állami gimnáziumban, Budapesten vannak garnisonban és katonai szálláson a mi fiaink, a debreceni theologus önkéntesek. Szerető szívvel gondolunk rájuk, örömmel várjuk a felölök érkező híreket és semmiképen sem felejtkeztünk el róluk. Tervünk volt, hogy szent karácsony estéjén haza kérjük és hozzuk őket. Nem sikerült; a mostani háború idején nem lehetett szabadságot a katonát s így a legjobb akarat dacára ők se jöhettek haza. Karácsony esti ünnep és karácsonyi ajándék, a szeretet bensősége nélkül így se maradtak. Karácsonyfát állított nekik derék századosuk, Nagy Béla, karácsony estére kaptak meghívást az Alföldi Magyar Közművelődési Egyesülettől s karácsony napjára gazdag ajándékot, ruhát, enni-valót mindenfelől. A pesti református egyház presbiteriuma 100 koronát küldött nekik. Kiemeljük ez adományt, nem a pénz, hanem erkölcsi súlya miatt. Lám, akik közelebbről látják és tudják a dolgokat, azok tudják azt is, hogy e hazájukat szerető, lelkes kálvinista papjelöltek szép elhatározása nem volt kárára a mi szentegyházunknak sem. Valláskülönbség nélkül ünneplik bennük a mi fiainkat s minket is. E pontnál emlitem meg, hogy a főrangú hölgyek által fentartott, mintaszerűen berendezett katonai kórház szórakoztató estélyeire már másodszer kaptak meghívót. Az elsők ők szerepeltek, énekelt a kar, duetteztek Varga és Csüri, a konferánszot meg Kerekes tartotta. Szilveszter estéjén ismét ők fognak szerepelni. Jól esik e méltánylás nekünk, különösen a legnagyobb kálvinista egyház részéről, melynek élén olyan apostoli lélek áll, mint Szabó Aladár, akinek mély vallásos felfogása és keresztyénsége, református volta minden kétség felett való. Ő osztotta ki fiainknak ünnep második napján az úri szent vacsorát, kik állandóan az ő lelkészi gondjai alatt vannak s a legnagyobb szeretettel és ragaszkodással veszik egyházunk e nagy emberét körül. Karácsony második napján érkezett fel a fiúkhoz főtiszt. Kiss Ferenc, a debreceni egyetem rektora, mint a kerület és iskola küldötte, hogy együtt ünnepeljen velük. Volt örvendetes riadalom a Tavaszmező-utcai diák-katonák között. Épen pátrijuk volt náluk látogatóban. Debreceni ember nem is mehet át Buda-

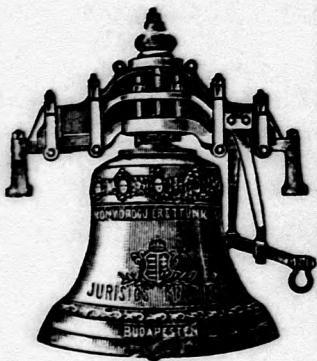
pesten, hogy hozzájuk be ne nézzen. Szemünk fényei ők nekünk, de feljebbvalóinknak is, kik minden tekintetben meg vannak elégedve velük. Még magának a honvédelmi miniszternek is, mint azt századosuk tolmácsolta. Maholnap véget ér legénységi képzésük. A múlt héten a Gellért-hegyen, azelőtt a János-hegyen gyakorlatoztak. A katona élet egy kicsit meghúzta őket, de egészségesek, vidámak és Istenben bírók. Január 15-én a tiszti-iskolába vezényeltetnek átal, illetve a Tavaszmező-utcai iskolában megnyílik számukra a tisztképző tanfolyam és márciusban mennek ki csapatszolgálatra, a véres harcmezőre. A jó Isten vezette eddig is lépteiket, legyen oltalmuk és paizsuk ott is. Junior Szabadi.

— **Ének a végekről.** Kedves barátom! Helyesen írod a lapunkban, hogy a végeken szolgáló ref. papok helyzete nehéz, de dicsőséges. Hátha még közvetlen látnád, hogy milyen igazán vitézkedünk s mit állunk ki? Még sokszor a postától is el vagyunk zárva. A leveled a lappal együtt egy hétig tette meg az utat és talált engem erős lelki küzdelemben. Úgy volt tegnapelőtt is, mint október elején, hogy megindult Munkács felől a zsidósággal a rémítő népvándorlás és nekem küzdeni kellett a feleségem, gyermekeim kétségbeesésével, a népem ijedelmével, meg az egyházam iránti szeretetemmel, a példaadással. Büszkén vallom, hogy megálltam most is, pedig nekem nagyobb okom lett volna a menekülésre nemcsak Munkács szomszédsága, hanem különösen amiatt, hogy naponként, óránként volt módomban látni a menekülők kétségbeesését. *Ma* már elmúlt a veszély és megjavult a helyzet, megjavították a székely fiúk. Az esperes is itt maradt, az irodáját azonban V.-Naményba küldte. Most már bezzeg azt is vissza kell hozni, amint-hogy vissza jöttek és jönnek a szegény menekülők is. Jól mondja az irás: a ti futásokat ne legyen télen! Ezt kívánom én is s hozzá még jobb jövődöt és boldog karácsony ünnepeket. Gát, 1914 dec. hó. Szerető barátod: *Sütő Áron.*

— **Levél a szerkesztőhöz.** (A beregi meleg napok. A menekülésről és a beregi jó magyar hívekről.) Kedves Tanár úr! A szeretet és bizalom hangján írt b. levele — miért tagadnám — jól esett. Ami pedig a mi állapotunkat illeti, az itt a Kárpátok aljában bizony rettenetes és sokszor az örülettel határos. A buzdításban, a lelkesítésben ugyan itt sincs hiány, mert én például a múlt héten is, amikor pedig az ágyú dörgését

napokon keresztül jól hallottuk, csak türelemre s nyugalomra intettem híveimet s ezt teszem minden vasárnap délután, de ha, Isten őrizz! bekövetkeznék egy oly nap, mint volt a szeptember 30-iki, bizony csak ismét biztonságba helyezném családomat, mint tettem akkor, mert kénytelen volnék vele. Tessék csak elképzelni! Három serdülésnek induló leánygyermek, a fiúkról nem is szólván... Aztán meg nem tudom másutt hogy van, de az tény, hogy itt nem volt senki, aki ebbe bele ne lett volna nyugodva. Áldott a mi jó magyar kálvinista népünk! Amikor az est homályában az irodát beszállítottuk a templomnak egy elrejtett zugába, örült egyik is, másik is, hacsak egy kis könyvet is vihetett. Az alatt a három nap alatt pedig, míg odavoltam, kúratorom, harangozóm s egyik-másik presbiter ejjel-nappal jobban ügyeltek vagyonomra, mintha idehaza lettem volna. Tengerimet megfelezték, kivájt, de a csűrben hagyott krumplimat a pincébe leszállították s akkor este is, amikor hazajöttem, konyhámban a kivájt zöldséget tisztogatták, amit pedig igazán meg se hagytunk. Hígyje meg, kedves tanár úr, — bár jó nép között lakom, egyházam elég jó jövedelmű, — de egy dunántúli egyházban a jelen viszonyok mellett szívesebben lennék egy sokkal kisebb egyházban is. Aztán, hogy a más felekezet papjai nem mentek? Dehogyan nem! Munkácsra nem maradt egyik felekezet papja sem. Az én szomszédom. — bár gör. kath. pap. — akinek felügyelete alá tartozik az itteni gör. kath. filia is, szinte elment. Szinte hajlandó vagyok hinni, hogy a híres...-ról ment valami jelentés. Mert ott igen is megtörtént, hogy deputáció ment a paphoz, hogy ha le meri tenni a lábát az udvarról, oda többé vissza nem engedik. — Sokat lehetne ezekről írni, de talán már is hosszadalmas lettem. Ezer bocsánat érte! Az embernek jól esik, ha egyet-mást elmondhat. De meg felbátorított erre a bizalmas hangú levél, amit még egyszer köszönök. Isten velünk! Szívvelyes üdvözlettel *Sütő József*, ref. lelkész.

— **Erdélyi stílus.** „Eltévelyedés“ című cikkünkre az erdélyi egyházkerület hivatalos lapjának 51. számában, amelyet húzamos távollétünk miatt csak most vehettünk kézhez, a következő goromba válasz és agyarkodás jelent meg: „A „Debreceni Protestáns Lap“-nak utóbbi számában Dr. Ferenczy Gyula „Eltévelyedés“ címen jajdul fel azért, mert mi „reklám-bazafiság“-ot emlegetve a tyukszemére találtunk hágni. Mint a kancsal mézárós nem oda üt, ahová néz s mint Bodóné másfelé beszél, mikor a bor árát kéri. Védelmébe veszi velünk szem-

Elsőrendű haranggyár, szerel a kitűnő Pozdech-féle rendszer szerint, mely annak idején ő felsége a király által 2 aranykeresztrel lett kitüntetve

Mesekönnyű indítás, nem rezegteti az állványt, még kevésbé a toronyt. Csupán előnye van, hátránya nincsen. — Mérsékelt árak, szolid és szép kiállítás. — Kedvező fizetési feltételek. Alapítva 1868-ban. Felülmul minden eddigi szerelést. Telefon 77—51.

Jurisics Márton harangöntő- és harangfelszerelő-gyár
Budapest, Rózsa-utca 51—53.

Elvállal minden e szakmába vágó munkát, u. m.: elsőrendű harangok szállítását, régi harangok átöntését, régi harangok átszerelését Pozdech-féle forgatható öntöttvas-koronára, esetleg forgatható kovásoltvas-koronára, kikopott csapok kicserélését stb. Készít fekvő és álló harangvas-állványokat jutányos áron. Költségvetéssel szívesen szolgál. Jutányos árak, pontos és tisztességes kiszolgálás. +++ Kívánatra saját költségén utazik a helyszínére.

ben a hadi-szolgálatra önként jelentkezett theologus ifjakat „a debreceni és pozsonyi hittanhallgatók fenséges példáját“ aposztrofálva. Hát ezeket, ezeknek ezt a tényét Ferenczy Gyula velünk szemben nem kell hogy védelmébe vegye. A „haretérre siető lelkes ifjúság hazaszeretetének lekicsinyítését“ mi soha sem cselekedtük. Ezt bátran állíthatjuk, habár ennek elismerését Ferenczy által nem is váltottuk meg bizonyos számú koronákkal „a hadi-szolgálatra a vonatkozó tanfolyamra bevonult ifjak részére“. — Az egész hazai reformátusság iránt tartozó kötelességünk legalább még most megtiltja nyilvánosan kutatni a „reklám-hazafiság“ ismérveit és igazolni, hogy hol és kik üzik ezt a minden jobb ízlést megbotránkozató s a hazafiság komoly erkölcsi értékeit deválváló mesterséget. Most legyen elég csak annyit konstatálnunk, hogy D. P. L.-eknek nincs joguk az ifjúság mögé bújni akkor, mikor saját cselekedeteikről kellene számolniok. De csak stilszerű, hogy ha az ifjúság érdemét magukévá teszik, a maguk hibáiért való felelősség elől az ifjúság mögé bújnak. Mennyivel könnyebb a „reklám-hazafiság“ vádját az ifjúra tolni, mint érette a felelősséget viselni. Ha reklám-hazafiról van szó, ne az ifjúságnál, hanem a Debreceni Protestáns Lapok házatáján kereskedjék Ferenczy. Ő azt követeli: „álljon félre ez a szent eltévelyedés!“; mi azt kívánjuk: ne bújjon szentélybe az éppen nem szent hetvenkedés!“ Eddig a páskilus, melyet szószerint lenyomtatunk, hogy olvasóink a magok szemével láthassák, milyen némely mívelt, kálvinista hazafias érdélyi nagy emberek és püspökjelöltek stílusa? Egyben jelentjük, hogy a sajtótörvények alapján a köteles helyreigazításra szükséges lépéseket megtettük. Szerk.

— **Előfizetési felhívás.** Előfizetést hirdetünk a XXXV-dik évfolyamába lépő Debreceni Protestáns Lapra. A nehéz időkben a régi zászlót emeljük fel újra és az alá hívogatjuk szeretettel lelkészeinket, tanárainkat, tanítóinkat, világi nagyjainkat, híveinket, egyházainkat. Ha valaha, most van szükség összetartásra, bátorításra s a kitaró védelemre. Ha valaha, most van szükség arra a szolgálatra, melyet eddig a D. P. L. is végzett. Az összetartás, a bátorítás, a védelem munkáját kívánjuk végezni a régi hívekkel, az újabb munkatársakkal, a bizonytalanságban térhes újesztendőben is. Ebben a szolgálatban lett nagy jelentőségűvé a Debreceni Protestáns Lap, elődeink kezében, e szolgálatot kíván-

juk még fokozottabb erővel teljesíteni mi is a jövőben. Ez a jövő fényes, büszke, boldog lesz a magyar államra és az lesz reánk nézve, magyar protestánsokra is, ha most félre nem állunk és egész erővel a küzdelembe vetjük magunkat. Ne hagyjuk hát el egymást, lelkészeinket, egyházunkat, híveinket, akik a végvidéken most sok szorongattatást szenvednek s ne hagyjuk főleg a népet s a hazát, mely most segedel-münkre van utalva. Bizzunk, higgyünk, küzdjünk és hiven kitartsunk. Szeretettel hívogatunk mindeneket erre a közös szent küzdelemre, szeretettel a Debreceni Protestáns Lap zászlaja alá is. Kérjük egyházainkat, lelkészeinket, ne hagyják el a lapot, mely sohase hagyta el ügyöket. Küldjék be nemcsak az előfizetési pénzeket, de a hátralékos hirdetési díjakat és az új iskolai tanítói hirdetéseket is. (A rendtartás szerint ezek az egyházi lapban is közzé teendők.) Szerkesztőség.

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.
Munkatársak: Soltész Elemér, dr. Veress István.

1915. évi első időszaki korpótlék.

A tiszántúli egyházkerület lelkészei részére a következő korpótlék-tételek vannak utalványozva, úgymint: Ajak 200 K. Albis 400 K. Amac 400 K. Ant 400 K. Apa 400 K. Apagy 400 K. Aranyosmeggyes 400 K. Asztély 400 K. Atya 400 K. Árpád 400 K. Ártánd 400 K. Badaló 400 K. Balsa 400 K. Barabás 400 K. Batiz 400 K. Bátor 400 K. Belényes 400 K. Belényesújlak 400 K. Bene 400 K. Benk 400 K. Bere 200 K. Beregdó 400 K. Beregdéda 400 K. Beregsom 400 K. Beregújfalú 400 K. Berettyó-szentmárton 400 K. Berettyószéplak 400 K. Berkesz 200 K. Besenyőd 400 K. Békéscsaba 200 K. Boroshebes 400 K. Bótrágy 400 K. Bulcsu 400 K. Csaholc 200 K. Csaroda 400 K. Császló 400 K. Csenger 400 K. Csengerbagos 200 K. Csengersima 200 K. Csermő 400 K. Csetfalva 400 K. Csokaly 200 K. Csonkapapi 400 K. Csorvás 400 K. Cégénydányád 400 K. Dabolc

Harmonium, Hegedűk, Tárogatók

és a többi hangszereket általánosan elismerve legjobban szállít

Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasser J.

csász. és kir. udvari szállító, színházak, zeneakadémiák, iskolák és a hadseregszállítója, a RÁKÓCZITÁROGATÓ feltalálója,

BUDAPEST

II. LÁNCID-UTCA 5. SZÁM.
GYÁR: ÖNTŐHÁZ-UTCA 3. SZ.

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Régi hangszerek vétele és becserélése. 0000

ÁRJEJYZÉK minden egyes hangszerrel külön küldetik.

400 K. Danesháza 400 K. Darnó 400 K. Darvas 400 K. Demecser 400 K. Dobra 400 K. Dolha 400 K. Encsencs 400 K. Eperjeske 400 K. Erdőgyarak 400 K. Élesd 400 K. Éradony 200 K. Érbogyoszló 400 K. Érdengeleg 400 K. Érendréd 400 K. Érköbölkút 200 K. Érkörtvélyes 400 K. Érolaszi 200 K. Értarcsa 400 K. Fancsika 200 K. Fábiánháza 400 K. Feketeardó 400 K. Feketepatak 400 K. Felsőjózsa 200 K. Fertőszalmás 400 K. Fényeslitke 400 K. Forgolány 400 K. Fornos 200 K. Fugyi 400 K. Fugyivásárhely 200 K. Fülesd 200 K. Fülöpös 400 K. Fülöpösdaróc 400 K. Gáborján 400 K. Gádoros 400 K. Gálospetri 400 K. Gebe 400 K. Gelénes 400 K. Gemze 400 K. Geszteréd 200 K. Géberjén 400 K. Géres 200 K. Gödényháza 400 K. Gulács 200 K. Gyorok 400 K. Győrtélek 400 K. Gyulaháza 400 K. Gyulaj 200 K. Gyügye 200 K. Gyüre 400 K. Hajdudorog 400 K. Halmi 400 K. Hegyközesatár 200 K. Hegyközkovácsi 400 K. Hegyközpályi 400 K. Hegyközszáldobágy 400 K. Hegyközszentimre 200 K. Hegyközszentmiklós 200 K. Hermánszeg 400 K. Hertelendyfalva 200 K. Heteny 400 K. Hodász 400 K. Ilk 400 K. Izsnyéte 400 K. Jákóhodos 400 K. Jánd 400 K. Jármí 400 K. Józsefháza 200 K. Kaplony 400 K. Kállósemjén 400 K. Kántorjánosi 400 K. Kéke 400 K. Kérés 200 K. Kérsemjén 400 K. Kigyós 400 K. Kisbábony 400 K. Kisbégány 400 K. Kisharangláb 400 K. Kiskereki 400 K. Kiskoles 400 K. Kisléta 400 K. Kismajtény 400 K. Kisnamény 400 K. Kisszekeres 400 K. Kisvarsány 400 K. Komoró 400 K. Kótaj 400 K. Kölcse 200 K. Kömörő 400 K. Körösszakál 400 K. Kunágota 400 K. Laskod 400 K. Lázari 400 K. Lórántháza 400 K. Lövépetri 400 K. Lugos 200 K. Magyarakéty 400 K. Magyarremete 400 K. Majtis 400 K. Makkosjánosi 400 K. Matolcs 200 K. Mánd 200 K. Mándok 200 K. Mezőbajj 400 K. Mezőhegyes 400 K. Mezőtelegd 200 K. Méhtelek 200 K. Micske 400 K. Mikola 400 K. Milota 400 K. Misztótfalu 400 K. Magyar 200 K. Nagybeeskerek 400 K. Nagyborzsova 400 K. Nagygéc 400 K. Nagygút 400 K. Nagyhodos 400 K. Nagykakucs 400 K. Nagymajlát 400 K. Nagymuzsaly 400 K. Nagytarna 400 K. Nábrád 400 K. Nevetlenfalva 400 K. Nyírbogát 400 K. Nyírbogdány 400 K. Nyírbelse 200 K. Nyírmada 400 K. Nyírmegyes 400 K. Nyírmihálydi 200 K. Nyirtét 200 K. Nyirtura 200 K. Nyüved 400 K. Ófehértó 200 K. Ópályi 400 K. Oros 400 K. Ottomány 400 K. Óvári 400 K. Ór 400 K. Órvénd 200 K. Pap 400 K. Patóháza 400 K. Pelbárhida 400 K. Penyige 400 K. Pettyén 400 K. Piricse 400 K. Piskolt 400 K. Poklostelek 400 K. Pósalaka 400 K. Pusztadaróc 400 K. Pusztajlak 400 K. Radnalippa 200 K. Ramocsaháza 400 K. Rápolc 400 K. Rohod 400 K. Salánk 400 K. Sarkadkeresztúr 400 K. Sáp 400 K. Sáránd 200 K. Sárköz 400 K. Sárosoroszi 400 K. Sényő 400 K. Sonkád 400 K. Szabolcs 200 K. Szabolcsbáka 400 K. Szakoly 400 K. Szamosbecs 400 K. Szamosdara 400 K. Szamosdob 400 K. Szamosújlak 400 K. Szaniszló 400 K. Szapáryfalva 400 K. Szárazberek 400 K. Szemlak 200 K. Szentleányfalva 400 K. Szentpéterszeg 400 K. Szerep 400 K. Szigetfalu 400 K. Tamáshida 400 K. Tamásvárnya 400 K. Tákos 400 K. Tiszaadony 400 K. Tiszabecs 400 K. Tiszaeszlár 200 K. Tiszakanyár 400 K. Tiszakóród 200 K. Tiszakürt 400 K. Tiszalök 200 K. Tiszamogyorós 400 K.

Tiszanagyfalva 400 K. Tiszarád 400 K. Tiszaszalka 400 K. Tiszaszentmárton 400 K. Tiszaug 400 K. Tiszaújlak 400 K. Tisztaberek 200 K. Tivadarfalva 200 K. Tornyospálca 200 K. Tóti 400 K. Tunyog 400 K. Turricse 400 K. Túrterebe 200 K. Tuzsér 400 K. Ujfehértó 200 K. Ujkenéz 400 K. Ujszentes 200 K. Uszka 200 K. Vaja 400 K. Vasmegyer 400 K. Vámosatya 400 K. Vámosoroszi 200 K. Váncsod 400 K. Vári 400 K. Várasfenes 200 K. Vencsellő 400 K. Verbóc 400 K. Vetés 400 K. Vértés 400 K. Vitka 400 K. Zápszony 400 K. Zsadány 400 K. Zsáka 400 K.

Abádszalók 400 korona Alsóittebe 200 korona Apátkeresztúr 400 K. Arad 400 K. Avasútváros 400 K. Ágya 400 K. Bagamér 400 K. Bakonszeg 400 K. Balazsér 400 K. Balkány 400 K. Balmazújváros 400 korona. Báránd 400 korona. Beregszász 400 korona. Berekböszörmény 400 korona. Beszterec 400 korona. Békés I. 400 korona. Békés II. 400 korona. Békéssámsón 400 korona. Biharnagybajom 400 korona. Bihartorda 400 korona. Biharugra 400 K. Bors 200 K. Börvely 400 K. Buj 400 K. Csökmő 400 K. Dercen 400 K. Derecske 200 K. Dévaványa 400 K. Doboz 400 K. Domahida 400 K. Dombrád 400 K. Döge 400 K. Erdőhegy 200 K. Esztár 400 K. Érmihályfalva 400 K. Fehérgyarmat 400 K. Fekete gyarmat 400 K. Felsőbánya 400 K. Földes 400 K. Furta 400 K. Füzesgyarmat 400 K. Garbold 400 K. Gát 400 K. Gáva 400 K. Geszt 400 K. Gégény 400 K. Gyanta 400 K. Gyoma I. 200 K. Gyoma II. 200 K. Gyula 400 K. Hajdubagos 400 K. Hajdusoboszló I. 400 K. Hajdusoboszló II. 400 K. Hajduböszörmény I. 400 K. Hajduböszörmény II. 400 K. Hajdudhász 400 K. Hajdunánás I. 400 K. Hajdusámsón 400 K. 49 f. Hajduszovát 400 K. Hencida 400 K. Hódmezővásárhely I. 400 K. Hódmezővásárhely II. 400 K. Hódmezővásárhely III. 400 K. Hódmezővásárhely IV. 400 K. Hódmezővásárhely V. 400 K. Hosszmező 400 K. Hosszúpályi 200 korona. Huszt 400 K. Ibrány 400 K. Igazfalva 200 K. Iriny 400 K. Kaba 400 K. Karcag I. 400 K. Karcag II. 400 K. Kemece 400 K. Kenderes 400 K. Kispalád 400 K. Kispeleske 400 K. Kispereg 400 K. Kisújszállás I. 400 K. Kisújszállás II. 400 K. Kisvárda 400 K. Kocsord 400 K. Kokad 200 K. Komádi 400 K. Konyár 200 K. Kopócsapáti 400 K. Körösladány 400 K. Körösnagyharsány 200 K. Köröstarcsa 400 K. Kötgyán 400 K. Krasznaszentmiklós 400 K. Kuncserba 400 K. Kunhegyes I. 400 K. Kunhegyes II. 400 K. Kunmadaras I. 400 korona. Kunmadaras II. 400 K. Magyarcsanak 400 K. Makó I. 400 K. Makó II. 400 K. Margitta 400 K. Máramarosziget 400 K. Mátészalka 400 K. Mezőberény 400 K. Mezőgyán 400 K. Mezőhegyes 400 K. 1914. évről 400 K. Mezősas 400 K. Mezőtur I. 400 K. Mezőtur II. 400 K. Mezőtur III. 200 K. Mikepércs 400 K. Mosnica 400 K. Nagybánya 400 K. Nagyberég 200 K. Nagybooskó 400 K. Nagybodófalva 400 korona. Nagyecséd 400 K. Nagyhalász 400 K. Nagykálló 400 K. Nagykároly 400 K. Nagykereki 400 K. Nagykikinda 400 K. Nagylónya 400 K. Nagypalád 400 K. Nagyrábé 400 K. Nagyvér 400 K. Nagyszalonta I. 400 K. Nagyszöllős 400 K. Nagyvárad 400 korona. Nagyváradolaszi 400 K. Nádudvar 400 K. Nyíraesád 400 korona. Nyírbátor 400 K. Nyíregyháza 400 korona. Nyírlövő 400 K.

Nyírmártonfalva 400 kor. Olcsva 200 kor. 1914. évről 200 kor. Olcsvaapáti 200 K. Orosháza 200 K. Ősöd 400 kor. Pancsova 200 kor. Papos 400 kor. Paptamási 400 kor. Pátroha 400 kor. Porcsalma 400 K. Püspökladány 200 K. 1914. évről 200 K. Rákóczifalva 400 K. Resicabánya 400 K. Rév 200 K. Rozsály 400 korona. Sarkad 400 K. Sándorhomok 400 K. Sárközújlak 400 korona. Sárretudvari 400 K. Szabolcsveresmart 200 K. Szalacs 400 K. Szalárd 400 korona. Szamoskóród 400 korona. Szamoskrassó 200 K. Szamossályi 400 K. Szamosszeg 200 K. Szapáryfalva 200 K. Szatmárcséske 400 K. Szatmárhegy 400 K. Szatmárnémeti 400 K. Szatmárökörítő 400 K. Szeged 400 K. Szentes I. 400 K. Szentes II. 400 K. Szernye 400 K. Székelyhid 200 K. Szinyérváralja 400 K. Szatmár I. 400 K. Tarpa 400 K. Temesvár 400 K. Tenke 400 K. Tetéllen 400 K. Técső 400 K. Tépe 400 K. Tiszabercel 400 K. Tiszabökény 400 K. Tiszabura 400 K. Tiszacsege 400 K. Tiszadada 400 K. Tiszaderzs 400 K. Tiszadob 400 K. Tiszaföldvár 400 K. Tiszafüred 200 K. Tiszaigar 400 kor. Tiszainoka 400 K. Tizsakerecseny 400 K. Tizsakeresztúr 400 K. Tizzapéterfalva 400 K. Tiszaroff 200 K. Tizsasas 400 K. Tizsaszentimre 400 K. Tiszaújhely 400 K. Torontálvásárhely 400 K. Törökszentmiklós I. 400 K. Törökszentmiklós II. 400 K. Türkeve II. 400 K. Tyukod 400 K. Ugarnyagergelyi 200 K. Ujszentes 200 K. Vadász 400 K. Váradles 400 K. Vásárosnamény 400 K. Vedresábrány 400 K. Végvár 400 K. Zsurk 400 K.

Tisztelettel kérem a felsorolt egyházközségekt. lelkészeit, hogy a kezeikhez küldött nyugtalapot *minden pontjában* töltsék ki, szereljék fel szabályszerűen okmánybélyeggel, ezt írják át s a pontosan kiállított nyugtát kifizetés végett méltóztassanak *közvetlenül az egyházkerületi pénztárhoz* beküldeni.

Debrecen, 1914 december 31.

Rózsá Sándor,
egyházker. pénztárnok.

Hirdetmény beiratkozás tárgyában.

A debreceni m. kir. tudományegyetem az 1914/1915. második felére a beiratkozások 1915 januárius hó 7-én kezdődnek és bezárólag ugyan e hó 18-áig tartanak.

Akiknek valamely elháríthatatlan akadály miatt lehetetlen személyesen jelentkezniök, azok a fenti határidőn belül tartoznak akadályoztatásukat hiteles okmányval igazoló és az illető kar dékánjához intézett kérvényben előjegyzésüket kikérni és egyszersmind megjelölni azt az időpontot, amikor személyesen megjelenhetnek és úgy a quaesturában, mint az egyes tanároknál beiratkozhatnak. Haladékat a beiratkozásra a kari dékán februárius 10-ig adhat.

A februárius 10-én tulterjedő időre legkésőbb februárius 18-ig csak az Egyetem Rectora adhat még engedélyt utólagos beiratkozásra. A mondott végső határidőn túl való beiratkozás iránt, vagy a rendes 12 napi határidő után beadott folyamodásokat a Rector feltétlenül és végérvényesen visszautasítja.

A külföldi egyetemeken beírt és onnan a II. félre hazai főiskolára visszatérni óhajtó hallgatók, ha külföldi egyetemen való tartózkodásukat a II. tan félre

megállapított beírási idő (januárius hó 7—22.) tartama alatt az illető tudománykar dékánjának bejelentették és ha legkésőbb március hó 15-ig személyesen jelentkeznek, a II. félre még fölvehetőek. (Vmk. 1913 évi aug. 21-én 45,135 sz. R.)

Azokat a hallgatókat illetőleg, akik hadiszolgálatot teljesítenek, a beiratkozásnál és lecke-könyv aláíratásoknál a személyes jelentkezéstől ezidő szerint eltekintünk, ezek tehát e kötelességüket megbízottjuk útján is teljesíthetik. A beiratkozási végső határidő febr. 18. azonban ezekre is kiterjed.

Pályázat.

A hódmezővásárhelyi ref. egyház pályázatot hirdet az újtemplomi állandó kápláni állásra. Az állás javadalma: 1600 korona évi fizetés s egy kis szobából álló lakás, amely hivatalos helyiségül is szolgál.

Kötelessége: két hetenként felváltva mindennemű templomi lelkészi szolgálat s az iskolaszék által kijelölendő iskolákban s osztályokban heti 12 óráig terjedhető hitoktatás, általában az állás szolgálati szabályzatában előírt kötelességek. E szabályzatot pályázni óhajtók az egyházi jegyzői hivataltól kikérhetik.

Pályázati kérvények 1915. évi január 15-ig alólírott lelkészi hivatalhoz adandók be.

Hódmezővásárhely, 1914 dec. 29.

Pap Imre,
elnök-lelkész.

A Nagytiszteletű lelkész urak és a n. é. uri közönség b. figyelmét felhívom 20 éves törv. bejegyzett ..

FÉRFI SZABÓ

cégemre (üzletemre), melyben a leg-elegánsabb angol és magyar divatu uri ruhákat, papi palástokat és fővegeket, sikkos vasuti és katonai egyenruhákat készítek.

Tartalékos tiszttek, tisztjelöltök és egyéves önkéntesek teljezen előírás szerint lesznek felszerelve.

↔ Teljes tisztelettel ↔

Prelovsky András

papi, egyenruha és uri szabó

Debrecen, Kossuth-u. 4.

A tisztelendő lelkész és tanár urak figyelmébe.

Elegáns, tartós minőségű, modern szabású **őszi és téli fiú- és leányka-ruhákat** szolid áron vásárolhatjuk az előnyösen ismert

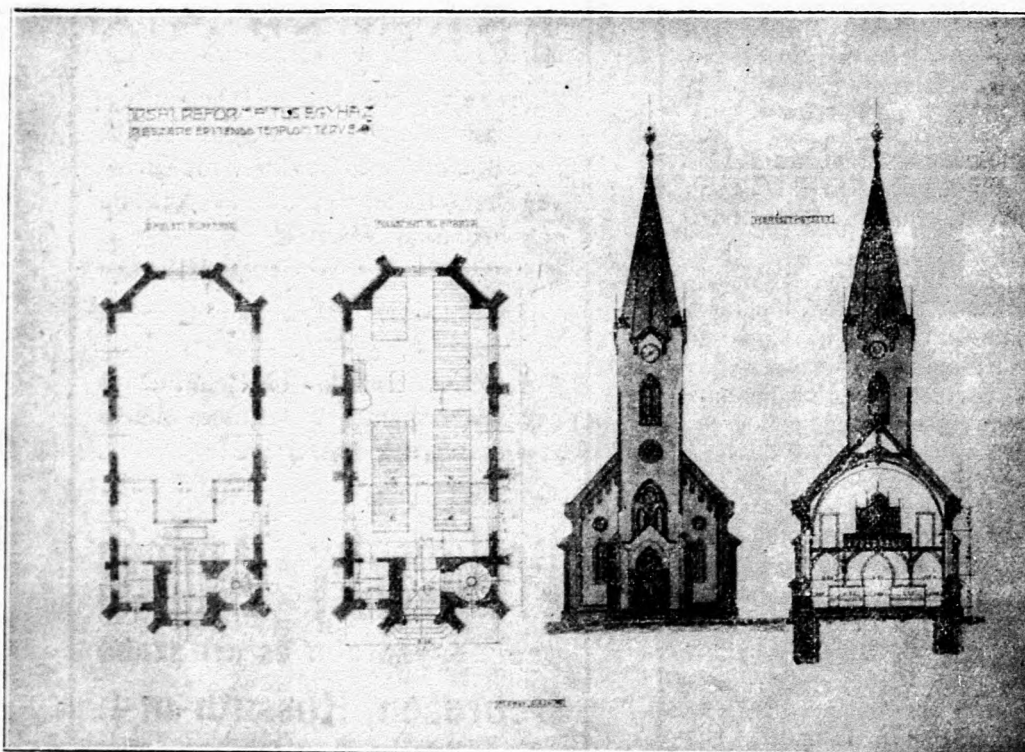
NEUMANN M.

cs. és kir. udvari és kamarai szállító férfi-, fiú- és leánykaruha telepénél
Debreczen, Piac-utca 51., Főpostával szemben.

* Árjegyzék kívánatra díjtalanul küldetik. *

HOLLÓS és QUITTNER

építészek és építő-
mesterek

Budapesten

VIII., Mária-u. 11. sz.

Telefon: József 34—10.

Elvállalnak mindennemű, az építési szakba vágó munkálatokat, költségvetések készítését, építkezések keresztülvitelét, valamint régi épületek átalakítását stb. stb.

Nagy gyakorlattal bíró specialisták templomok és iskolák tervezésében és építésében.

Szegény egyház gyülekezeteknek iskolák és templomok, valamint lelkész- és tanítói lakások tervelt díjtalanul elkészítik. Adnak szakvéleményt és becsléseket végeznek. — Kívánatra személyesen is megjelennek, valamint szívesen szolgálnak szakbavágó felvilágosítással.

Építettő egyházak figyelmébe!

Templomok és iskolák festését, templomi és iskolai berendezések mázolását mérsékelt áron elvállalja ~~~~

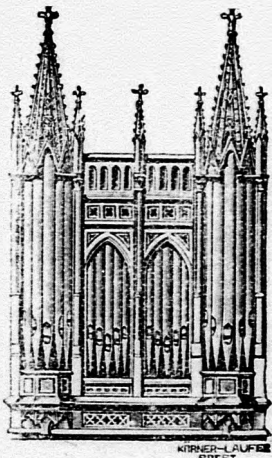
Schuller Sámuel

templom- és szobafestő vállalkozó

Debrecen, Simonffy-utca 25.

Telefonszám 806.

Csak első
díjakkal
kitüntetve.

Alapított
1907-ben.

A pécsi
országos
kiállításon
állami
arany érem-
mel kitün-
tetve.

Alapított
1897-ben.

Angster József és Fia Pécs.

Orgona- és harmoniumgyár

A budapesti bazilika nagy orgonájának építője. Ajánlják kitűnő hang- és erős szerkezetű légnymatu és elektromos berendezésű

Orgonáikat

a legjutányosabb áruk mellett, művészi kivitelben. —

Raktáron kitűnő hangu

HÁRMONIUMOK minden nagyságban

Elektromos fújtató készülékek.

Arjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

Nagytiszteletű

Lelkész, Tanár, Tanító urak

nagybecsű figyelmét felhívom

vegyi tisztító- és gőzmosó- gyáramra.

Tekintettel a nehéz viszonyokra, következő áruk mellett szállítok:

Egy öltöny zakó tisztítás . . .	3 K 20 fill.
„ szalon-zsaket „ . . .	4 K 40 fill.
„ nadrág „ . . .	1 K 40 fill.
„ fehér mellény „ . . .	60 és 80 fill.
„ gallér, szimpla	05 fill.
„ „ dupla	06 fill.
„ pár kezelő	10 fill.
„ ing keményen	30 fill.
„ „ félkeményen	26 fill.

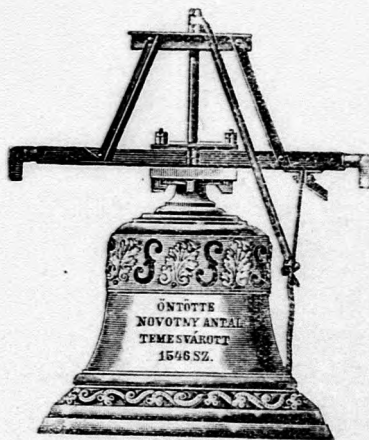
Gsomagolás
díjtalan!

Wacha Róbert,
Debrecen, Simonffy-utca 45.

NOVOTNY ANTAL FIA

harangöntőde és vasharanglábgyár
Temesvár, Gyárváros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoportok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Kölnösen ajánlja saját találmányu új modern átlunkasztott

harangjait

melyek felső részükön a hege-düéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb har-

guak, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgros harang hangban egyenlő 461 kgros régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákat, régi harangok lyet nekel való újra szerelését és vertvas-harang állványoka-
Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgál-
hatnak — Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagy-
eremmel kitüntetve.

ORGONA !!

Nagyváradon, fő-utca 51/15.

UJ ORGONÁKAT

készíték a legújabb pneumatikus csőrendszer szerint, golós-ládával. Biztos működéséért még a legneővesebb templomban is kezeskedem.

ORGONÁIM az elképzelhető könnyedségű játszás-móddal birnak és mindamellett az egyes sipok a leggyorsabb játszás mellett is **precizen** azonnal megszólalnak.

Elvállalok továbbá

régi orgonákat átalakítás, javítás és hangolás a legjutányosabb árban.

ORSZÁGH ANTAL

orgona készítő.

Alapított 1840.

Alapított 1840.

Hönig Frigyes

gőzüzemre berendezett harang és ércöntődéje, szivattyúgyár

ARAD, RÁKOCZI-UTCA 11—28. SZÁM.

ajánlja cs. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel bármely más haranggal szemben egy azon hang előállításánál 3—46% súly és ármegtakarítás eretik el. Kitűnő jó hang és tartóságaert több évi jótállás.

Legkedvezőbb fizetési feltételek.

Forgatható és igen könnyen lódithato vas harang fölszerelések, melyekkel egy ember több harangot huzhat és tuzmentes vas-árványokkal. Régi harangoknak vas-szerelésre ala kítását, avagy azoknak csekély fölűlfizetés mellett uj harangokkal való fölszerelését.

Képes árlapok és költségvetések kívánatra
ingyen és bérmentve küldetnek.

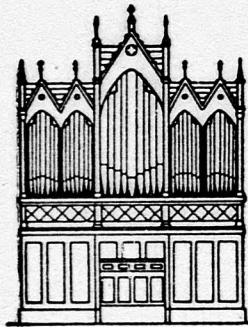
1890-ben a legnagyobb állami eremmel kitűntetve.

Rieger Ottó

gőzüzemre berendezett és a kir. udvar orgonagyára. — Hazánk legnagyobb orgonájának a király orgonájának (koronázási templom) alkotója.

Budapest, X. Szigligeti-u. 29.

császári- és királyi udvari szállító.

A bécsi, párisi, pécsi stb. kiállításon kitűntetve. Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnyomású csőrendszerű (pneumatikus) tartós nemes hangu orgonákat szállít.

40 év óta 2000-nél több orgonát szállított, közte a „KIRÁLY ORGONÁJÁT“

amely mű ezidő szerint **Hazánk legnagyobb orgonája.** 80 változatu villanyerőre berendezve. Orgona javításokat és hangolásokat a legmérsékeltebb árban teljesít.

Orgona jókarban tartását elvállalja. Katalógussal tervezetekkel és rajzokkal kívánatra díjmentesen szolgál.

Rieger orgonagyára 40 évi fennállás óta 2000 orgonát szállított.

Király balzsam Kőszvény es csusz ellen.

Legújabb gyógyszer.

Ezen balzsam legújabb gyógyszer ugy belsőleg, mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. **Király-balzsam** készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert ugy belsőleg, mint külsőleg kitűnő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgörcsnél esikarásnál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják kőszvényeseknél, fog és fejfájásnál pár perc alatt hat. Igen hasznos gyógyszer még szájevizezhez cseppentve rossz lehellet szagtalanításra 1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 5 fill. Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem használ mást csak a híres

Hajdusági pedrót !!

mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes bajuszpedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K. 65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszarvu“ gyógyszerháza a hol mindnn bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek erdreti árakban szerezhetők be.